

2000 *201*

nr 105-106 □ Märts-april 1929 □ □ □ □ Kõigi maade proletaarlased, ühinege!

Klassiõitlus

X

Kommunistline Internatsionaal



Müüd üles, teda needus rõhub...

10. Jahrg. / Nr. 0 / Berlin 10. Bienna

Berlin, Dienstag, 25. Januar 1927

Die Rote Fahne

Zentralorgan der Kommunistischen Partei Deutschlands (Sektion der Kommunistischen Internationale)

Redaktion u. Berlin: Berlin 223 48, Friedrichstr. 223 111 Tel.-Vorwahl 1934-26
und 1240/11. — Quartalsheft: Sprechstunde Dienstag u. Freitag v. 7—8 Uhr nachm.

Erscheint täglich

Tel.-Adresse: Rote Fahne Berlin. Bank-Konto: Sparkassendep. u. Nationalbank
Berlin. Dep.-Kasse: Volks-Affiance-Platz. Postfach-Konto Berlin 223 2950

Verlagspreis pro Heft 30 Pf., monatlich 2.70 Mk. in Mark und Reichsmark mit Steuerzahlung — Ausland: 3.00 Mk. — Werbung mit Anzeigen: 1.50 Mk. — Druckerei: im „Rote Fahne“ und „Vorwärts“.
Verleger: Hermann Gollig, Berlin, am Gendarmen 100, Markt, 100
Umsatz 4.50 Mk.

Begründet von
Carl Liebknecht und Rosa Luxemburg

Verlagspreis: Die 12. Jahrgang Ausgabe 30 Pf. in Mark und Reichsmark mit Steuerzahlung — Ausland: 3.00 Mk. — Werbung mit Anzeigen: 1.50 Mk. — Druckerei: im „Rote Fahne“ und „Vorwärts“.
Verleger: Hermann Gollig, Berlin, am Gendarmen 100, Markt, 100
Umsatz 4.50 Mk.

Demonstration gegen den Bürgerblock!

Unter Führung der KPD. gegen Bürgerblock und Kriegsgefahr

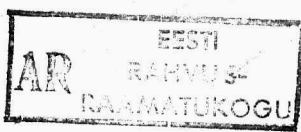
An die Groß-Berliner Arbeiterchaft!

Die Kommunistische Partei, als einzige Partei der Arbeiterklasse, ruft alle Reichsbanner zum Kampf gegen den Bürgerblock auf. Sie allein will diesen Kampf. Niemand gibt für ihn die Lösungen. Nur sie setzt ihre Kraft ein, um alle Werkstätten für den Kampf zu gewinnen, den Bürgerblock zu besiegen und die Macht der Arbeiterklasse aufzurichten. Es gibt keine Partei neben der kommunistischen, die diese Aufgabe, diese Arbeit leisten und die Führung übernehmen würde, um die geforderte Lösung zu gewinnen.

Der Reichsbannerführer und gewesene „republikanische“ Präsidentschaftskandidat Marx bildet die Regierung des Bürgerblocks. Die deutsche Bourgeoisie will den brutalsten Scharfmacherkurs durchführen, steuert planmäßig auf die Beteiligung an imperialistischen Kriegsabenteuern hin.

Gegen die Bürgerblock-Regierung, gegen alle geplanten Attentate, gegen die Verklüftung marschieren das Groß-Berliner Arbeiter. Am 30. Jan. 1927, 12 Uhr, im Lustgarten zu einer Demonstration.

Kommunistilise Internatsionaali tugewama wäeosä — Saksa Kommunistilise Partei —
Keskhäälendija „Rote Fahne“



Ar 929 P
Klassivõrdlus

Küünne aastat revolutsioonivõitlust

„Internatsionaal ei ole surnud; ta on ümbersündinud võimsaks töblisteliikumiseks üksikutel maadel ja selles liikumises elab ta edasi.“

Nende sõnadega iseloomustas W. Liebknecht II Internatsionaali asutamise kongressil 1889. a. kindlat sisemist sidet I ja II Internatsionaali vahel, kinnitas seda asjaolu, et Teine Internatsionaal Esimese vaimlise järeltulijana ja pärijana edasi pidi töötama.

Milles seisab Esimese Internatsionaali pärandus? Mary oli selle ära märkinud saadetises, mille ta tõlku seabis ja mis avaldati I Internatsionaali nimel ja selle peandukogu allkirjadega — Pariisi Kommuna verise mahasurumise puhul:

„Pärast 1871. a. suvistepühi (Pariisi Kommuna viimaste kaitsvõõksalkade mahatapmine Père Lachaise surnuaial sündis nimelt suviste esimesel pühäl, 28. mail — S. P.) ei saa enam olla ei rahu ega waherahu töbliste ja kapitalistide vahel. Sõjawaeline raudrusik võib mõneks ajaks töblisteklassi weel maha suruda, kuid iltka uuesti ja uuesti löbb võitlus keema ja iltka suuremal ulatusel, ja ei saa olla kahtlust, kes lõpulikult võitjaks jääb — kas káputáks omanikke või töbráhwá määratu enamus.“

Järelijátmatu, wahetu, lepitamatu võitlus, võitlus kuni otsustawa lõpulikult wõitbuni — selles seisib I Internatsionaali kásk ja párandus kogu ilma wõitlewale proletariaadile. See wõitlus pidi wiima — proletariaadi diktatuurile. Tee sinna wõis wiia ja pidi wiima sõjariistus wõitluse kaudu. Pariisi Kommuna 20. aasta-páewal kirjutas Engels:

„Wiimisel ajal on Saksa kodanlus jälle hirmuwõidinaid hakanud tundma, kui proletariaadi diktatuurist jutt tuleb. Moh, mu hárrad, kas tahate teada, mis sugune see diktatuur dieti on? Waadake Pariisi Kommunaat — see oli proletariaadi diktatuur.“

Oli káega katsutawalt selge, mis suguse tee Mary ja Engels proletariaadi klassi-wõitlusele kátté náitafid: lepitamatu wõitlus,

lus ei saa olla ei rahu ega sõjariistade mahapanekut; wõitlus, mis sõjariistus jõuga purustab kodanluse wõimu ja paneb maksma proletariaadi diktatuuri. Kui te gelit náide sellest wõitlusest — Pariisi Kommuna, „millele kájab kiitus igawesti, kui kuulsale uue ühiskonna teenáitajale.“ (Mary.)

Ja kõigest sellest hoolimata, waatamata wannetele ja tóotustele, mis II Internatsionaali asutajad selles andsid, et uus rahwuswaheline töblisteorganisatsioon truuks tahab jääda I Internatsionaali, Mary ja Engelsi Internatsionaali wõitlusteetele, wõitluse põhimóttele, — hoolimata kõigest sellest táielik kótkuwarisemine, táielik töbliste revolutsioonivõitluse áraandmine, töblistehuwidest láhtiútlemine ainult 25 aastat hiljem, imperialistilise ilma sõja algul, augustis 1914! Ainult weerandsada aastat, ja II Internatsionaal oli oma arenemises wálja jõudnud kõige selle eitamiseni, mis ta algul oma aluspõhjaks ja usutunnistuseks oli wõtnud: lepitamatu ja wáárdumatu wõitluse asemel — „kódurahu“ kodanlusega; rahwuswahelise ühistunde asemel — sõjariistus wõitlus teiste maade töblistega; kodanluse wõimu kúutamise asemel kóostób kodanlusega, wiimase toetamine; proletariaadi diktatuuri asemel — kõige ágedam wõitlus selle wastu, káskáes terve ilma kodanlusega. Meedsamad káed, sõna kõige otsemas mõttes, kes II Internatsionaali hoonel lehwima olid pannud Mary wõitluse lipu pealkirjaga „Kõigi maade proletarlased, ühinege!“, káskufid niúid selle lipu maha, sõtkufid ta jalge alla, tirifid kaewikute porisse ja rúwetafid teda wastastilu walatud proletariaadi werrega. Teine Internatsionaal oli puruks warisennud ideeliselt ja organisatsiooniliselt — kui töblisteklassi wõitluseorganisatsioon; see, mis 1919. a. weebruaris Berni kongressil neil waremél uuesti organiseeruma hakkas, oli siisuliselt hoopis midagi muud, oli endiste proletariaadi klassi-wõitluse organisatsioonide jäänustest kótkulapitud kóondus, mille olemise mõte seisib ja seisab kodanlise ühiskonnatõrre alalhoidmises, kaitsmises, klassi-wõitluse idee

hävitamises, kokkuleppe sobitamises kodanluse ja proletariaadi vahel — töölisklassi jäädava orjastamise armel.

* * *

Millega seletada seda II Internatsionaali arenemisekäiku, seda iseenele vastandiks muutumist (dialektika)? Tuli see muundatus äkki, ootamatult? Mis tutsus ta efile?

Muidugi ei tulnud see muundatus üles, enneem võits ütelda, et II Internatsionaal juba algusest peale alusele oli rajatud, mis ta pikkamisi libinal alla töölisklassi täieliku äraandmiserappa viis. Me teame näiteks, kuidas Marx ja Engels juba ammu enne II Internatsionaali sündi, Saksamaa fötiaalidemokraatia programmitava arvustades (70-ndatel aastatel) terve rea põhimõtetelisi küsimusi leidsid, mis proletariaadi diktatuuri eitamisele, proletariaadi revolutsioonilistest võitlustest lahtiuullemisele taldufid. Ühekümnendatel aastatel puhkes see revolutsioonilistest võitlustest kõrvale kalduv wool avalikult ja teravalt nähtavale nõndanim. rewisjonismi näol (Saksamaa s.d. parteis). See eitab juba otsekohe ja ilma vähemagi wiigileheta, nii teorias kui praktikas, sõjariistus võitluse vajadust kodanluse võimu kututamisel ja proletariaadi võimuvõtmisel. Tegelikus elus viis see kodanlusega koostöötamisele isegi kodanlikes valituses (Milerand Prantsusmaal), s. o. kodanluse poliitika peastaabis.

Suwitaw on märkida, et isegi kõige käremeelsem tiiv fötiaaldemokraatias, kuigi ta „õigeusklik = marxistlik“ õpetuse nimel rewisjonismi vastu võitlust pidas, ise juba ammu järjekindlast revolutsiooniliku võitluse pinnalt oli ära libisenud. Saksas d. pahema tiiva üks pahempoolsemast ja käremeelsemast tegelasist, pahempoolse tiiva ajalehe „Leipziger Volkszeitung“ (selle ümber loonudus siis terve pahempoolne tiiv: Fr. Mehring, R. Luxemburg, Karl Kautsky, Ant. Pannekoek jt.) peatoimetaja Gustav Zaech, lõpetas oma tuttava ajaloolise töö I Internatsionaali kohta („Die Internationale“, mida sel alal kaua kõige paremaks teoseks tunnistati) sõnadega:

„Mitte sõjariistus ülestõusub ei annud katstuhat aakat tagasi ristiuju Internatsionaalile mõidu, selle mõidu

andis ta organisatsioon. Ja ka nüüdisaja proletariaat saab mõidule oma organisatsiooni tõttu, mille esimehks ja kõrgemaks wormiks on Rahvusvaheline Töölisklassi Üksotiatsoon — kõigi maade töölisklassi ühifus.“

Juba sel ajal (1901. a.) eitab isegi pahem tiiv fot.-dem. parteis sõjariistus võitlust ja sellega loomulikult ka proletariaadi diktatuuri vajadust klassivõitluses. Minult wähesed läksid marxismi revolutsioonilist teed edasi, nagu R. Luxemburg, kes küsimuses: Kas revolutsioon wõi reform? esimese wajalikeks tunnistas.

Mis mõjud need olid, mis II Internatsionaali paremagi olluse selle kallakule viis? Kõigepealt küll ajajärgu üldiseloome, mis selles seisis, et ühiskonna arenemine pärast kodanlike revolutsioonide mõõbumist (1848. a.) ja rahwuslike kodanlike riikide tekkimisi kodanlik-demokraatlikele alusele nihkus, kus klassivõitlus rahuliku, seaduslikult lubatud parlamentaarse kaju wõttis. Demokraatia sai komistamiskiwiks revolutsioonilikele klassivõitlusele: see hindas oma demokraatlik mõiduwõimalusi liig kõrgets, pööras kõik tähelepanu sellele alale ja sattus seeläbi ise demokraatia wangiks — selle asemel et demokraatiat ainult ära kasutada, hakkas ta demokraatiat ennast eesmärgiks pidama, ohwerdas klassivõitluse eesmärgid ja ülesanded kodanlikele demokraatlikele korrale. See oli arenemisedialektika paratamatu käik, milles unustati Engeli hoiatus ja arvustus:

„Arwatakse sellega määratud julge sammud edasi astunud olewat, kui wabanetakse pärandatava ainuvalituse usust ja demokraatlike wabariigi ees põlmitatakse. Tõeliselt ei ole aga riik muud midagi kui masin, millega üks klass teist alla rõhub, ja seda demokraatlikes wabariigis just niisamati kui ainuvalituse riigis.“

See demokraatlike riigi idee muutumine abindust omaette eesmärgiks klassivõitluses viis loomulikult revolutsiooni — s. o. selle riigi hävitamise teelt ta lappimise, paikamise, parandamise poliitikale, s. o. reformismile. Ja kui imperialistlike sõja algul proletariaadi parteide ette küsimus tekkis: kas kodanlike (demokraatlike) riigiga wõi selle vastu? siis otsustasid nad kodan-

lise riigi kaitsemise kasuks, seda riiki demokraatiaga ühevõrdseks, samaseks pidades (identifitseerides), kuigi see kodanlist diktatuuri sisaldas.

Rõdige selle poliitilise arenemise objektiivseks sihts oli rahvusliste riikide kapitalistlike majanduse, kapitalistlike riikide mõistluse kasvamise, subjektiivselt kandis seda poliitikat tugev väikekodanline kiht, kes pikkamööda jõudsalt kasvasse proletariaadi parteisse oli tunginud või seal parteis eneses välja arenenud — mitmesuguste võrdlemisi head elu lubava palgaga ametnikkude näol, kes oma eluviisi ja järje poolest proletaarlastest juba tuntuvalt lahku läksid.

* * *

Aga kui väikekodanlikeks muutunud laduakihit proletariaadi organisatsioonid töelistevõitluse äraandmisele viis, kui sotsiaaldemokraatia kodanlusega rahu tegi ja proletariaadi miljonid vastanisi üksteist tapma saatis, siis ei vaibunud ometi pilgustki kapitalistlike kurnamine; wastupidi — sõda oli selle hiiglasuur süvendaja, kes kurnamiskrundi veel mitmewõrra tugevama pingutas. Ja kui pettus esimesel pilgul töelistehullade filmad pimestas, siis ei võinud see ometi kaua kesta. Pealegi oli üks suur väeosa mõitlenust proletariaadist ajalooliselt revolutsioonilises õhkkonnas üles kasvanud, raskestes lahingutes karastatud, kogu ilma revolutsioonivõitluse teooriaga ja kogemustega varustatud ja ta eesotsas seisis kindlasti organiseeritud juht — enamlaste partei Wenemaa proletariaadi eesotsas.

Arusaadav, et see eelwäesalt, see partei kes juba 1905. a. revolutsioonis kogu ilma töörahwale uue revolutsioonilise ajajärgu tulekut oli ette kuulutanud, nüüd waremeks lagunenuid Internatsionaali jäänustel rahvuswahelise revolutsioonivõitluse lipu pidi üles tõstma. 1. nov. 1914 avaldas Wenemaa SDP Partei enamline keskkomitee wastawa manifesti, ja Lenin kirjutas sel puhul muu seas:

„II Internatsionaal, mille paendlus mõitis, on kurnud. Maha paendlus, elagu „ülejookfikuteft“ kui ta paendluselt puhastatud III Internatsionaal.“

Sõda tegi oma revolutsioniseerimat tööd kiiresti ja põhjalikult, nagu seda näitavad arenemise üffitub tähised, mis ajalisel nii lähedad üksteisele, kuid siisulisel siiski suurt edu näitavad: eespool nimetatud manifest 1./XI 1914; Zimmerwalbi konverents septembris 1915, ja Stenthalis — aprillis 1916. Kaugemale see liin ei jõudnud, sest 1917. a. weebruaris murdis revolutsioonilaine tegelikult juba Wenemaal tagurkuse tamm. Oktoobris järgnes kodanluse mõimu kulumine ja sotsialistlike revolutsiooni laine weeres üle laia Wenemaa, wastu lajades üle terve ilma.

Järjesti kõrgemale tõusis revolutsioonilistumise laine; 1918. a. lõpul purustas ta Kesk-Euroopas poolseodaalse ajajärgu jäänused keisrikroonide ja kroonide näol ja sundis ilma sõda lõpetama. 1919. a. sünnitas ta rea nõuoguriikide asutamise katseid (Ungaris, Baieris). Mõimsalt woogas laine ta mõitwates riikides, kus proletariaat olse sõja järel kõige walusamalt sõja haawu hakkas tundma.

Selles mõimsas mõitluses, selles tulelaintuses ja wewewoolus, kus wabanenuid Wenemaa proletariaat oma mõidetud wabadusi kaitstes terve ilma kodanluse kallale tungi wastu ja Lääne-Euroopa proletariaat hoogu mõttis kodanluse mõimu kulumiseks; selles revolutsiooniliku proletariaadi mõitluses ühelt pool ja II Internatsionaali roomamises rahvuswahelise kapitali ees, mis wäljendas nende konverentsil Bernis 1919. a. weebruaris, kus Wilsoni kumlsatsaanud 14 „rahupunkti“ proletariaadi wabanemise kindlustuseks tunnistati — selles klassiwoitluse riisilainetuses sündis ilmale uus Internatsionaal, kolmas loo järele, kommunistlik siisulisel. Ta eelwäes ühelt poolt oli II Internatsionaali ennetuulmata äraandmine ja purustwarisemine, teiselt — proletariaadi Oktoobrivõit Wenemaal, mille pinnal 4. märtsil 1919 uuesti püstitati proletariaadi revolutsioonilise klassiwoitluse lipp, Marge, Lenini, enamluse, proletariaadi mõitluse ja mõidu lipp.

* Kommunistiline Internatsionaal oli siisulisel ja organisatsioonilisel proletariaadi mõõdunud klassiwoitluse, Esimese ja Teise Internatsionaali dialektiline saabus; ta ühendas eneses I Internatsionaali mõitluse-idee, mis Mary oli püranduseks jätanud,

lepitamatu sõja kodanlusega ja proletariaadi diktatuuri idee, samuti I Internatsionaali organisatsioonilise tsentralismi (keskkoonduse) ja, finna juure, II Internatsionaali demokraatia idee ja laialise, hulgalise organisatsiooni ühes hulgalise kihutustõuga. Kõik selle ühendab endas Komintern uuel, ühiskondlikult kõrgemal, imperialistilise ajajärgu ja proletarsete revolutsioonide aluspinnal.

* * *

Kominterni esimene ülesanne pidi arusaadavalt selles seisma, et oma seisukohta proletarsetes klassiwoitluses, eriti Teise Internatsionaali vastu kindlaks määrata, ja seda ta tegi Venini põhilausestes „Kas kodanline demokraatia võib proletariaadi diktatuur?“ II ja III Internatsionaali põhiteesid vastamisi seades ja näidates, et töölise revolutsiooniline klassiwoitlus ainult proletariaadi diktatuuri, s. o. Kominterni teed võib käia, kuna kodanline demokraatia, millele II Internatsionaal nüüd ihu ja hingega truudust oli wandunud, tegelikult kodanluse diktatuuri tähendab, ja sellele truuduse wandumine täielikult töölisklassi äraandmine on. Veel enam — mitte ainult need, kes awalikult kodanluse diktatuuri ees põlvitawad, ei ole töörahwa otsekohesed waenlased, waid seda on ka need „keskwoolu“ jutlustajad, kes sõnades küll awalikku kodanluse teenimist hukka mõistawad, tegelikult aga jedasama äraandmise teed tallawad. Järelikult kuulutas Komintern halastamata sõda niihästi awalikkudele äraandjatele — parema tiwale — kui ka keskwoolule.

Wõimsalt woogawas revolutsioonilainetuses oli wõitlewale proletariaadile Kominterni näol sündinud uus ühendaw rahwuswaheline keskkoht, uus lipukandja ja eesjammuja. Kuid kaugelki mitte ainult selles ei seisnud Kominterni esimese kongressi tähtsus. See sündmus pani kõigi töölisklassi organisatsioonide, eeskätt sotsiaal-demokraatlike ja teiste sotsialistiliste parteide ette mõõdapääsemata küsimuse: kas II või III Internatsionaaliga, kas kodanluse demokraatia või proletariaadi diktatuuri teed? On raske ettekujutada seda käärinist töörahwa miljonilistes kogudes, mis Kominterni ellutõus esile kutsus. Ei

ole wist ühtegi teist ajajärku proletariaadi woitluse ajaloo, mis seesmiselt nii wõimsalt oletä käärinud ja kihanud, nii sügawalt meeli liikuma pannud, nii määratuid hulke otsekoheselt liikumise tõmmanud, kui Kominterni esimesele kongressile järgneva aasta; ja ei ole ühtki teine ajajärk ka poliitiliselt nii põnew, nii otustaw olnud kui see lühike aeg — see oli filmapilt, kus kapitalismi õige lühike „õitseageg“ pärast sõja lõppu kiiresti alla langes ja laialiste hullude otustawat pealetungi iga filmapilt oodata wõis. Ei ole ime siis, et Lääne-Euroopa kodanlised walitlused kõige kurwameelsesamas tujus olid: ministrite mälestused ja päewaraamatud neist aastaitst on täis tumedust tulewikumuadetes.

Sellepärast seisis Kominterni teine kongress 1920. a. juwel täielikult otsekohese revolutsiooniwõitluse tähe all. Silmapilt nõudis noorelt üleilmse revolutsiooni pea-staabilt wastawat strateegilist plaani (sõjakäigu üldtaw). Ja selle andis II kongress. Kõik jõud revolutsioonilisele wäerinnale rahwuswahelise imperialismi wastul See oli 2. kongressi hüüdsõna. Ta määras üfilasjaliselt ära wõitlewa proletariaadi eelwäe, kommunistlike parteide, tähtsuse ja koha wäerinnal, määras woitluse peaprintsiibid ja taktika põhijooned; ta näitas laialiste töörahwahullude organiseeritud wäljaastumise wõjadusele ja tegi kindlaks organiseerimise põhimõtted; ta näitas määratutele tagawarawägedele talurahwa näol ja andis põhilauseid talurahwapolitika jaoks; ta tõstis päewakorda määratuluure tähtsusega asumaadeküsimuse ja seadis üles nõudmise asumaid revolutsiooniwõitluse piirkonda tõmmata. Ka selles küsimuses andis ta wastamad põhilauseid, ja warsti peale kongressi peeti Datus ära esimene idamaarahwaste kongress, mis määratu revolutsioonilõõma sinnamaani ilma mingi tulewikulootuseta imperialismi surwe all äganud maadele ja rahwuste ridadesse wiis ja seal tugewa wabastuseliikumise käima pani.

Kõik see teeb Kominterni 2. kongressi tahtlemata kõige tähtsamaks sündmuseks sel woitluseajajärgul, mistiski kõige tähtsamaks ka Kominterni enda senises ajaloo. Kominterni ümber kihus woitlus. Staalia proletariaat oli 1920. a. sügisel wal-

mis oma Oktoobrile; haripunktile tõusis aga liikumine 1921. a. märtsis Saksamaal. Kuid — ei siin ega seal ei jõudnud laine kaitsewalli läbi murda. Ja ta hakkas piltamisi tagasi woogama. Aligades Eestiist (rahuleping 2. weebr. 1920), Lätist, Poolast, Itaaliast ja lõppedes kõrgemal tipul Saksamaa proletariaadi väljaastumise nurjaminekuga näeme sel aastal, mis järgnes Kominterni 2. kongressile, terve rea asjastuid jõutakseid kodanluse võimu väärasmiseks raugemat.

Kuid mitte kodanluse oma jõud ei päästnud teda — sotsiaaldemokraatia oli see, kes kodanluse hukkamisest päästis. Sotsiaaldemokraatia kaitsewall hoidis kodanluse võimu püsti. See oli II Internatsionaali kõige mustem, kõige jälgim ülesanne, millega ta ial valmis saanud. Kogu oma mõjuvõimu, kogu oma organisatsioonilised võited ja traditsioonid, kogu oma petteosavuse ja õõnsad sõnakõlksud, kõit oma laiad lubamised ja musta sopa — kõit, mis nüüd veel II Internatsionaali iseloomustab, pani ta siin mängule, et kodanluse ahelaid tõõrahwa kate ja jalgade ümber veel kord kinni needa, et orjusekoormat tõõlisteklassi turjal veel kord kinnitada. Ja ta — juudase ning timukatõõ jäi seekord karistamata ajaloo lehekülgedele.

* * *

Mis oli järele jäänud sellest esimesest suurest revolutsiooni murdlainest, mis 1917. a. algas ja 1920—21. a. vaibuma hakkas? Misjõuguseid tagajärgi oli ta annud?

Ta purustas rea troonisid, paiskas kolikambri mõnegi krooni, wapustas võimsalt kõiti kodanlisi riikisid ja pani kõituma nende alustõed, näidates neile ja terve ilma proletariaadile, kuiwõõrd määdad nende toefambad ja wundamendid on.

Ta häwitas tsaarivalitsuse Wenemaal, purustas siin selle järel ta kodanluse võimu ja andis kuwendikul maatera pinnast võimu proletariaadi kätte, kes siin oma wõitu kindlustades wõimsa käega ehitab sotsialismi, mis peab saama wõitmatuks kindluseks üleilmises proletarises revolutsioonis.

Ta pani liikuma wägewa revolutsioonilaine asumaadel ja poolasumaadel, kus

see samm-sammult kaswades on juba siinseal (Hiinas, Indoneesias) imperialistilisele ilmale kohutawaid leekisid üles pursanud ja igapäewases arenemises tükk-tükilt õõnestab imperialismi aluspinna.

Ta löi üleilmse proletarise revolutsiooni juhi ja peaastaabi, Kominterni, kogu ilma proletarsete eelwäesalkade ühendaja ja korradaja; ta külwas revolutsioonilise wõitlusejemne üle terve ilma kõigi kurnatud ja rõhutud rahwaste ribadese. Ta äratas teadwusele ja wabadusepüüdele kõige pimedamad rahwad musta Afriika südamessi, täites kõiti neid lugematuid miljonisi põlewa wihaga imperialismi wastu ja koondades neid kommunistiliste parteide ümber.

Tõsi, ta ei suutnud purustada imperialismi võimu terves ilmas; alles kaugelt kostis ta koha wõimsama imperialistilise riigi — Ameerika Ühisriikide — kõrwu. Paljugi proletarlaste lootusi purunes ta tagasiweeremisel. Kuid kas ei tule siiski hiiglahuurtteks tunnistada ta tagajärgi — selle esimese murdlaine tagajärgi? Mis loomulikult ei jää, ei wõi jääda wiimaseks. Kas ei ole loomulik, et järgmine laine juba märtsa suurema jõuga wõib põrutada, et tal tormamiseks juba määratu aluspind on.

Kas ei ole siis selle esimese laine tegewuse kokkewõite mitte kõige paremaks ja kindlamaks tõenduseks, et üleilmse proletarise revolutsiooni wõit ainult aja küsimus, ja mitte wäga kaugel aja küsimus, on.

* * *

Kominterni 3. kongress 1921. a. arwestas seda muutunud olukorda rahwuswahelises revolutsiooniwõitluses. Ta tunnistas, et kapitalismi kriis, mis imperialistilise sõjaga alanud, lõpnud pole ega wõigi lõppeda, kuid proletariaadi wõitlus on jäänud pitalisemaks, on ajutiselt alanenud, sellepärast peab kommunistiliste parteide peaulesanne nüüd selles seisma, et tulewasteks wõitlusteks, mis paratamata ees seisawad, wõimalikult kõiti proletariseid hulkasid revolutsioonilise wõitluselipu alla tõmmata. Hüüdsõnaks jääb edasi Marxi juhtsõna: ei wõi olla ei rahu ega waherahu wõitluses proletariaadi ja furnajate

wahel. Võidu kindlustada võib aga ainult laialiste hulgate aktiivne osavõte; sellepärast — hulkadesse! Sellepärast revolutsiooniliste organiseerimise- põhimõtete tarvitamisele!

Kolmandale kongressile järgnevaid aastaid iseloomustab nõudanim. kapitalismi stabiliseerumine ehk püsindumine ja sellega kaastatavad nähtused niigasti kapitalistlikes majanduses eneses kui ka rahvusvahelises poliitikas ja võitluses proletariaadi ja kapitalistideklassi vahel.

See stabiliseerumine, mis sõja ajal purustatud majanduse uuesti jaluleseadmises seisab ja umbes 1926—27. aastani vältab, ei kõrvalda aga hoopiski mitte kapitalismi kriisi ja vastuolusid, vaid vastupidi, süvendab neid veel tuntuvalt. Iga samm tööstuse tõusus tähendab turu ostmise halvatuse juures uut kokkupõrget teiste maade kapitalistidega, see tähendab — loob uusi teravusi, kannab endas uute imperialistlike sõdade idusid; asumaade suurem kurnamine ja omamaa töörahva tugevam pingutamine, mille arvel see püsindumine sünnib, ajab asumaade rahvad revolutsioonilisele võitlusele ja süvendab ka võitlust koduse proletariaadiga.

Seda proletariaati valmistavad kommunistliked parteid organiseeritud võitlusele revolutsioonilisel väerinnal „ühise väerinna“ hüüdsõna all, mis laiab hulgate kommunistlike parteide ümber peab loonudama, tegelikult, igapäevases võitluses tööliste huvide eest neile töölistehulkadele näitama, et sõjaid ainult sõnu teevad, lubavad, petavad ja ainult kommunistid lõpuni tööliste huvide kaitseks seisavad.

Kommunistlike parteide enesetegevuse tõstmiseks, nende muutmiseks tõeliseks revolutsiooni juhtideks algab nende enamlastamine, mida hädasti vaja lähel, sest kaugel suurem osa parteid on tekitanud endistest sotsiaaldemokraatlikest parteidest ja kannavad endis veel õige suurel hulgal nende parteide jäänuseid, komeid, waateid, traditsioone, mis aga tõelist revolutsioonivõitlust igal sammul takistavad.

Osalt nende wanade jäänuste olemasolekuga ja nähtavaletulekuga, osalt aga revolutsioonilikumise vähema hooga, millele veel juure tuleb kapitalismi tugeva-

maks kasvav pealetungimine, tuleb seletada kõiki neid kahtlusi, kalduvusi, kallakuid ja kõrvalepõrkamisi, mis kommunistlikes parteides tõrjuvalt nähtavale tulevad ja mille vastu alaliselt, hoolsalt, teravalt võideldes Komintern oma ridu puhastab ja karastab, ifka ja ifka võitluse õiget sihtjoont süvendades.

See võitlus igasuguste kallakute ja kõrvalepõrkamiste vastu on kestnud Kominternis kogu aja, algades nende „pahempoolsete“ küürakuste diendamisega, mida lõitenoaga ja woolimisega tasandas Lenin oma „Pahempoolse lastehaiguse“ ja ulatudes nende lõiteoperatsioonideni, mis Komintern alles hiljuti Sakamaa parempoolsete väljajettimisega toime pani. See võitlus on arusaadav ja teda vajab Komintern üleilmse ulatuses samati, nagu enamlaste partei seda vajab enne revolutsiooni selleks, et tõeliseks proletariaadi võitlusejuhiks kasvada ja teda võidule viia. See võitlus igasuguste Brandlerite, Souvarine'ite, Ruth Fischerite ja Trotski kambaga on ise üks kompartei enamlastamise protsess.

* * *

Kuigi revolutsioonilainetus ajutiselt madalamalt mõõnas, waitunud ei ole ta maailmasel aastakümnel filmapilgutski, ei ole ainustki aastat mõõda läinud, kus ta mitte siin või seal tugevaid leetisid poleks üles löönud, woogades Euroopa riikidest asumaadele ja poolasumaadele ning 1926. ja 27. a. a. Hiinas määratult revolutsioonipuhanguks paisjades, mille kõrval Euroopas samal ajal (1926) Inglismaal enesetuumata streigitõitlus lahti puhkeb (sveetööliste streik), mis wägewalt Inglise imperialismi aluseid põrutab.

Kuid neistki raskustest saab kapitalism üle, ja siit peale algab ta arenemises uus ajajärk, ümberehitamise ajajärk uutel tehnikatel ja organisatsioonilistel alustel. Siit algab kapitalistlike majanduse uus tõusuhoog, mis ühtlasi aga ka tema sisemist kriisi kohutava kiirusega süvendab, sõjaliste kokkupõrkamiste, uute imperialistlike sõdade ja mõnolugude viidule kallaletungimise küsimuse ähwardarvalt otse päevaküsimuseks teeb.

See ähwardaw sõjatont iseloomustab viimaseid aastaid ja selle kohutawa ähwarduse tähe all seisis Kominterni kuuks kongress, 1928. a. See hädaoht seadis sõjale ettevalmistuse ja sellega ühes rewolutsioonile otsekohese ettevalmistuse ka Kominterni päewakorda, kus ta 6. kongressil dige suure ja filmapaistwa osa täitis.

See kongress, mis seega otsekohese järelewõttlusele valmistamise iseloomu kandis, jättis Kominterni ajaloosse veel hiigla jälje **K o m i n t e r n i p r o g r a m m i** näol, mis kongressil wastu wõeti ja millega nüüd kogu rahwuswaheline rewolutsiooniline tööliselitumine organisatsioonilise sideme kõrwal ka selle teoorialise ühise aluspõhja sai, mida tal üleilmse strateegilise plaani ühtlustamiseks ja ühisel jõul läbiwiimiseks tingimata tarwis oli ja on.

Sellega pani Komintern oma ehituses viimase kivi kohale, lõpetas selle aluspõhja loomise, millel üleilmne proletariaat otsestawaasse wõitlusesse wõib sammuda tiiresti liginemas kokkupõrkes millele wiib imperialismi sisemine kriis. Ja sel alusel seisest, oma kümneaastasele wõitlusele tagasi waadates ja nähes seda sügawat pahemale poole nihkumist, mis üleilmse proletariaadi ridades selle aja wältel on sündinud, kui ka üleilmse wõitlusewägede juhtivate eesrinnasalkade — kommunistlike parteide — organisatsioonilist ja sisulist tugewenemist, wõib Komintern julgemini kui kunagi wõitluselippu ülewal hoida ja üleilmset proletariaati enda ümber kogudes hüüda:

Selle lipu all wõidab!

H. P.

Kommunistlise Internatsionaali sektsioonid

Kommunistlise Internatsionaali sektsioonide suur enamus tekkis alles pärast Kominterni, kui rahwuswahelise organisatsiooni asutamist. Esimesel asutamise kongressil oli Wenemaa Kommunistiline (e) Partei (ühes Ukraina Kommunistlise Parteiaga) ja end. tsaristlike Wenemaa osadest ärakistud kommunistlike parteidega (Poola, Läti, Eesti, Leedu, Soome) ainukesed proletariaadi parteid, kellel pikem rewolutsiooniline kogemus seljataga. Wenemaa Sotsiaaldemokraatiline Töölise (enamlaste) Partei ehk Wenemaa Kommunistiline (e) Partei oli läbi teinud kolm rewolutsiooni, paar aastakümnet juba wõidelnud rewolutsioonilise marksismi puhutuse eest, mitte üksi Wenemaal, waid ka rahwuswahelises ulatuses. Wenemaa Kommunistiline (e) Partei kaswas, tugewnes ja karastus wõitluses igasorti paendlusega küll pahemale, küll paremale poole. W. K. P. andis oma ridadest rahwuswahelisele tööliselitkumisele geniaalsema juhi, proletarse rewolutsiooni taktika ja strateegia looja — Lenini, sellepärast on

arusaadaw, et W. K. P. (nüüd Üleiliduline Kommunistiline (e) Partei) Kominterni asutamisel ja pärast Kominterni juhtimises esimesel kohal seisis ja seisab. Esimesest asutamise kongressist wõtsid osa järgmised kommunistlised parteid ja rewolutsioonilised organisatsioonid: W. K. (e) P., Saksamaa Kommunistiline Partei, Austria - Saksaa Kommunistiline Partei, Ungari Komm. Partei, Rootsi sots.-dem. pahem tiiw, Ameerika Sotsialistiline Töölise Partei, Balkani rewolutsiooniline föderatsioon, Poola Komm. Partei, Soome Komm. Partei, Ukraina Komm. Partei, Läti, Leedu, Eesti kommunistlised parteid, Schweitsi sotsialistlike partei wastasrind, Armeenia Komm. Partei, Saksaa asunikude komm. partei Wenemaal, Idamaade rahwaste ühendatud grupp Wenemaal ja Zimmerwaldi pahem tiiw Prantsusmaal. Kokku 19 organisatsiooni.

Kuid uue Internatsionaali tugewus ei seisnud 1919. aastal mitte ta organisatsioonide rohkuses, liikmete arvus, waid selle rewolutsioonilise olukorra

kasutamises, millesse oli astunud kapitalistlike ühiskonna arenemine, eriti rahvusvaheline tööliikumise arenemine. Oma tööde lõpul võttis esimene kongress vastu manifesti, milles üles loetakse rewolutsioonilise liikumise arenemiseastmed, antakse iseloomustusi kolme suuremale kallakule tööliikumises: 1) äärmise parempoolse — sotsiaaläraandluse kallakule; 2) internatsionaalsele rewolutsioonilisele (kommunistilisele, enamlikele) woolule, ja 3) tsentristilisele woolule. Manifest märkis, et Kommunistilise Internatsionaali suuremaks ülesandeks on kõigi rewolutsiooniliste jõudude koondamine ja rahvusvahelise proletariaadi rewolutsioonilise tegewuse ühendamine kodanluse kukutamiseks ja proletariaadi diktatuuri maksmapanemiseks. Manifest näitab, et abinõuks nende ülesannete teostamisel on leppimata võitlus mitte ainult oma otsekoheste klassiwaenlase, — kapitalistide ja nende walitsuste, — waid ka nende otsekoheste agentide — sotsiaaläraandjate ja tsentristide vastu, kes, oma kõhklemisega kodanluse ja rewolutsioonilise proletariaadi wahel, ainult segadust külwawad proletariaadi ridadesse ja tegelikult kodanlust aitawad tööliikumist kägistada.

Need põhialused said kõigi maade rewolutsiooniliste jõudude koondamise lähtekohaks. Üleilmlises ulatuses algab rewolutsiooniliste jõudude erinemine ja iseseiswaks organisatsiooniks kujunemine. Esimese kongressi nimekirjast juba nägime, et Kominterni asutamisel peale Wenemaa ja end. Wenemaa osade wäljakujunenud kommunistilisi parteisi ei ole. Saksamaa Kommunistiline Partei kujunes ilmasõja ajal tekkinud „Spartakusbund'ist“ detsembris 1918. aastal. Saksamaa kompartei oli seega kõige wanem organisatsioon Lääne-Euroopa maal. Kuid arwuliselt oli ka see wäike, rewolutsioonilise traditsioonina kandis ta endas kangelaselikku wõitlust imperialistilise sõja vastu. Kuid organisatsiooniliselt oli ta wähe seotud laialiste tööliihulkadega. 1920. aastal peetakse Halles Saksa iseseiswate sotsialistide kongress ära. Kongressist wõtab osa

Kominterni esitajana sm. Sinowjew. Kongress hääletab 236 häälega 156 vastu Kominterniga ühinemise poolt. Mõni kuu hiljem ühineb iseseiswate sotsialistide parteist lahkunud osa kommunistilise parteiga ja alles nüüd muutub Saksamaa Kommunistiline Partei hulgaliseks parteiks (300.000 liiget). Samasugusel wiisil tekib kommunistiline partei Prantsusmaal. 1920. a., detsembrikuul lõpul astub Tours'is (Tuuris) kokku Prantsuse sotsialistilise partei kongress. Ka seal on tähtsamaks küsimuseks Kominterniga ühinemise küsimus. Kongressi enamus otsustab Kominterniga ühineda. Parteist lahkub kuni 40.000 liiget parempoolsest ja kesktiivast, kuna üle 100.000 liikme moodustawad Prantsuse Kommunistilise Partei. Analoogiliselt sünnib erinemine ka Itaalia sotsialistilises parteis. Itaalias ühinewad nn. unitaar-kommunistid Serrattiga eesotsas alguses reformistidega, mille peale kommunistid Gramshi, Taska jt. eesotsas Serrati poolehoidjatega ühenduse katkestawad ja kommunistilise partei loowad.

Meie wõiksime seda kommunistiliste parteide tekkimise ja esimest kujunemise protsessi iga maa kohta iseloomustada, kuid pea igas kapitalistlikes riigis sündis kommunistiliste parteide asutamine sarnaselt, muidugi, ühe wõi teise iseäraldusega, wastawalt igal maal olewate rewolutsiooniliste jõudude wahekoradadele ja töölisteliikumisse sissejuurdunud traditsioonidele. Ei ole, näit., juhus, et Inglismaal, Rootsis, Norras jm. kommunistiliste parteide tekkimine ja wäljakujunemine pikkamisi areneb ja suurte seesmiste ideoloogiliste wõitlustega raskendatud on. Seal walitsewad töölisteliikumise iseäraldused, traditsioonid ei kao ühel hoobil. Lenin ütleb, et hulkade sissejuurdunud komme on kõige hirmsam jõud ja et seda jõudu wõib wõita ainult järjekindla töö ja uute traditsioonide teel. Niiwiisi wõiksime ütelda, et Kommunistilise Internatsionaali sektsioonid tekkisid kapitalistilistel maal peaaegu kõik nendest rewolutsioonilise proletariaadi osadest, kes sotsialistilistest parteidest wälja as-

tusid wõi wiimastes enamuse said ja parempoolseid lahkuma sundisid. Muidugi ei jätnud see mõju awaldamata noorte kommunistlike parteide poliitilisele ja organisatsioonilisele tegewusele. Sotsiaaldemokraatlikud traditsioonid olid esimestel aastatel kommunistlikes parteides väga suured. Need ei ole weel nüüdki paljudel maal kadunud, kuid kümne aasta wältel on Kominterni keskendatud juhtimine ja Üleliidulise Kommunistliku (e) Partei kogemuste ülekandmine teistesse kommunistlikesse parteidesse paljud parteid tõelisteks kommunistlikeks parteideks muutnud.

Kolmandast kongressist wõtab osa juba 52 maad ja üle 40 sektsiooni. IV kongressil on esitatud 58 maad ja 49 sektsiooni. Aast-aastalt kasvab sektsioonide arw. Ühes sellega tulewad awalikuks ikka suuremad puudused sektsioonide organisatsioonilises ehituses. Peaaegu kõik kommunistlikud parteid olid kuni 1925. a. lõpuni organisatsiooniliselt samuti ehitatud, nagu sotsialistlikud parteid — territoriaalsed organisatsioonid, lahus tööliste hulkadest, parteil puudus side töölistega ja wõimalus otsekohe tööliste wõitlusest osa wõtta. Kuid enamline partei on tugew sellepoolest, et ta oma organisatsiooni tööliste hulka sisse wiib — wabrikusse, töökotta, asutusse, sinna, kus keeb wõitlus töö ja kapitali wahel. 1925. a. aprillis wõttis Kominterni täidesaatekomitee laiendatud koosolek vastu teesid kommunistlike parteide enamlustamise kohta. See sai pöördepunktiks kõigi sektsioonide töös, kus senini kinni peeti sotsiaaldemokraatidelt päritud organisatsioonilistest wormidest. Teesid enamlustamise kohta ütlewad, et proletaarse rewolutsiooni pikaldase käigu pärast on kommunistlike parteide enamlustamine eriti tähtis, et enamlustamisele on wõrdselt hädaohtlikud nii parem- kui pahempoolsed kallakud ja et sellepärast ei tule enamlustamisele kui lühikesele, möödaminewale ajajärgule waadata, waid kui pikaldasele arenemisprotsessile.

Milles seisib enamlustamise põhimõte, mis tahtis Komintern oma sektsioonide enamlustamisega kätte saada? Muidugi ei tähendanud sektsioonide enamlustamine mitte ainult seda, et kommunistlikud parteid peawad oma organisatsioonid wiima wabrikusse, et igas ettewõttes, asutuses, kus töötawad parteiliikmed, peab olema kollektiiv. See oli üks tähtsam ja suurem osa enamlustamisest, sest õigest organisatsioonilisest ehitusest oleneb ka õige taktiline ja strateegiline liin. Kuid Komintern ei asunud enamlustamisele mehaaniliselt. Kominterni tähtsamaks, kõige suuremaks ülesandeks on töötamine hulkades. Hulkades töötamise eeltingimiseks on see, kuidas partei suudab oma mõju awaldada mitmesuguste töölisorganisatsioonide peale, seal omale enamust wõita. Sellepärast omandas väga suure tähtsuse wõitlus tööliste osaliste nõudmiste eest, töö sotsiaaldemokraatlike tööliste seas, et neile juhtide äraandlikkust ja kodanlusega sahkendamist selgeks teha. Enamlustamisest ei saanud mööda minna ka niisugune tähtis küsimus nagu proletariaadi ja talurahwa wahekorra küsimus, siis proletariaadi parteide ja kogu tööliklassi seisukoht asumaade wabaduswõitluses, rahwuslises rewolutsioonilises liikumises. Nii kerkis ühes enamlustamisega sektsioonide ette terwe rida tähtsaid küsimusi, millest proletariaadi partei sotside partei kombel ei wõinud ega wõi mööda minna. Enamlustamine tähendas parteide rewolutsioniseerimist, partei mõju kandmist igale tegewusalale. Rikkalik kogemus, mis rewolutsioonilise wõitluse alal oli Wenemaa kommunistlikel parteil, andis määratu palju toetust teiste maade kommunistlikele parteidele. Muidugi ei läinud ka see töö ilma konarlusteta. Leidus kommuniste, kes enamlustamisele kõigest jõust vastu rääkisid ja seda „Wenemaa“ eeskujul ei tahtnud Euroopa tingimustes kohaseks pidada. Kuid ka siin wõttis praktiline tegewus ja praktilise töö paremus need küüarakud sotsialistid eelarwamisest. Praegu wõib Komintern

oma suurema osa sektsioonide kohta õigusega öelda, et nad enamlastamise esimese astme lõpulikult on läbi teinud. Parteioorganisatsioonid on suurel osal ehitatud walmistuse põhimõtte alusel: ettewõte — partei algrakuke. Parteiorganisatsioonid on harjunud ka tööliste osaliste nõudmiste eest wõitlema. Ühe sõnaga — esimese enamlastepartei wõitluskogemused, organisatsioonilised põhimõtted, raudne distsipliin, ideeline ühtsus on kõigi maade kommunistiliste parteide poolt wastu wõetud, suurel osal ellu wiidud ja elluwiiamisele asatud.

Kümne aasta sees on sektsioonid läbi elanud tormilisi rewolutsioonilise tõusu aastaid ja sellele järgnewaid mõõnasid, tööliklassi tuliseid wõitlusi kapitaliga ja raskeid kaotusi. Proletaarse rewolutsiooni wõidulewiiamiseks ei ole waja aga mitte ainult wäliseid objektiiwseid tingimisi — kohast silmapilku rewolutsiooni läbiwiimiseks, waid on tarwis ka niinimetatud subjektiivset tegurit — kommunistlik parteid. Meie nägime juba, kuidas kommunistlised parteid Kominterni asutamise järel hakkasid arenema. Iga aastaga kaswas ja karastus proletariaadi partei. Waatame kõige pealt, kuidas kaswas kommunistiliste parteide liikmete arw.

Esimesel kongressil ütles Lenin, et meil on siin koos tõepoolest ainult propagandistid, meie heitsime proletariaadile ainult wõitluse sädemeid, andsime inimestele wõitluse hüüdsõnad ja küsimuse, kus on inimesed, kes walmis on meie näidatud teed käima. Nüüd wõib Komintern julgusega ütelda, et inimesed leidusid, kes mitte ainult walmis ei olnud ise Lenini näidatud teed käima, waid ka teisi wõitlejaid endaga kaasa tõid. Praegu on Kommunistlisel Internatsionaalil 57 sektsiooni, neist 20 sektsiooni illegaalsed (põrandaalused). Legaalsetes sektsioonides, kus parteiliikmeid registreeritakse, on peale ÜK(e)P. 394.000 liiget; ühes ÜK(e)P. aga 1.605.000 liiget. Kui siia juure arwata weel 2.400.000 kommunistilist noorsoolast, siis on see üle 4 miljoni liikmeline — kelle mõju ja erikaal üldises liikumises, proletariaadi otsekoheses

wõitluses igatahes mitte wäike ei ole. Kümne aasta sees on Komintern pidanud kuus kongressi ja üheksa täidesaatekomitee istangut. Toome siin wäikse tabeli kongresside ja täiskogu koosolekute kohta.

| | Kongressid | | | | | | | | | Üldse |
|------------------------------|-----------------------------|-----|------|-----|-----|-----|------|-------|-----|-------|
| | I. | II. | III. | IV. | V. | VI. | VII. | VIII. | IX. | |
| Saadikute arw | 52 | 218 | 605 | 408 | 510 | 532 | | | | 2325 |
| Koosolekute arw | 5 | 17 | 29 | 32 | 31 | 46 | | | | 160 |
| Esitatud maade arw | 30 | 49 | 52 | 58 | 49 | 57 | | | | |
| Esitatud sektsioonide arw | — | 28 | 40 | 50 | 46 | 55 | | | | |
| Kõnelejate ülesastumisi oli | 54 | 156 | 183 | 187 | 174 | 292 | | | | 946 |
| | Täidesaatekomitee täiskogud | | | | | | | | | |
| | I. | II. | III. | IV. | V. | VI. | VII. | VIII. | IX. | Üldse |
| Saadikute arw | 105 | 60 | 75 | — | 244 | 130 | 191 | 71 | 92 | 968 |
| Koosolekute arw | 17 | 7 | 15 | 2 | 14 | 20 | 28 | 17 | 9 | 129 |
| Esitatud maade arw | 36 | 27 | 27 | — | 34 | 32 | — | 25 | 27 | |
| Palju kordi sõna wõeti | 68 | 41 | 105 | — | 86 | 102 | 149 | 109 | 42 | 702 |

Täiskogudest oli 7 laiendatud — wäiksed kongressid oma koosseisu poolt, kuid oma tähtsuse poolt sagedasti tõesti wõrdsed kongressidele. Üldse on Kominterni kongressidest ja täiskogudest osa wõtnud üle 3 tuhande inimese. Teiste sõnadega, üle 3000 parteitegelase wõttis osa üleilmse kommunistilise partei kongressidest ja nõupidamistest.

Muidugi ei ütle need arwud weel midagi seksioonide tegewuse ja mõju kohta. Kui aga wõrrelda Kominterni kongresside koosseisu ja kongressidel ning pleenumitel walitsewat aktiivsust sellega, mida näeme Teises Internatsionaalis, siis saame aru, missugune hiiglasuur potentsiaalne jõud peitub Kominternis ja ta seksioonides. Samasugune warjatud, ammutamata jõud peitub ka kogu rewolutsioonilises töölisklassis, kes komparteid toetab. Liikmete arwu poolest on Kommunistilise Internatsionaali seksioonid weel järel sotsiaaldemokraatlistest parteidest. Kuid kommunistlike parteide erikaal on palju suurem tööliikumises ükskõik mis-sugusest sotsialistlisest parteist. Sage-dasti annab sotsidele see asjaolu põhjust kommunistlike parteide „lagunemisest“ ja mõju langemisest rääkida, et kommunistlike partei liikmete arw väheneb. Näit. on Inglise kommunistiline partei suure osa oma liikmetest kaotanud just wiimastel aastatel. Samasugust liikmete arwu vähenemist wõime ka mujal kapitalistlistel maadel näha. Mida see tõendab? See tõendab, et kapitalistlike korra ajutise kindlunemise tundemärgid, fashistiline diktatuur ja nende asjaoludele järgnew ideoloogiline kõikumine ühe osa parteililgete ridades „pettumuse“ meeleolu sünnitab ja nad parteist ning tööliikumisest üldse eemale wiib. Niisugust „kihinemist“ ja kommunistlike partei enesepuhastamist ei tule mitte nõrkuse ega lagunemise arwele kirjutada, waid jõukülluse arwesse. Parteist lahkuwad need töölised (suurelt osalt teenijad), kes liikumise wäljawaated on kaotanud, kes sotside poole hiiliwad wõi lihtsalt liikumisest eemalduwad, „eraelusse“ poewad. Niisugustest liigetest ei ole klassiwoitluse parteil mingit kasu. Sotside partei ei ole ju mitte kusagil maal enam rewolutsiooniline partei. Ta pole ka enam tööliste partei, waid kodanluse partei tööliste. Tormilist woitlust woimu pärast, wabadusele püüdmist, töörahwa wabaduse ideaalide eest woitlemist seal ei tunta, sellepärast ei awalda wälised majanduslised ja poliit-

tilised muudatused sotside partei peale mingisugust mõju. Sellest tuleb ka sotside partei „stabiilsus“, liikmete arwu pikaldane kasw ja inimeste paigalseimine ühes parteis, kus politseiline surwe kedagi ei puuduta.

Üheksas täidesaatekomitee pleenum oli selle poolest eriti tähtis, et ta seksioonidele terve rea konkreetseid päewaküsimusi ette pani. Pleenum arutas Saksa, Prantsuse, Inglise kommunistlike parteide taktika küsimusi. Inglise kommunistid tegid suurte streikide kaotamise puhul ja ametiühisuste bürokratide äraandmise tagajärjel rea taktilisi wigu, mis suurel määral mõju awaldas liikmete arwu langemisele. Sama näeme Prantsusmaal, kus walimisetaktika küllalt paenduw ei olnud, kus partei ei osanud kapitalistlike rationaliseerimisega saawutatud kodanluse stabiilsust hinnata ja partei taktikale wale sihtjoone andis. Saksamaal tekkis ultra-pahempoolsete ja trotskistide tegewuse tagajärjel parteis keeruline seisukord, mida täidesaatekomitee lahendada aitas. See oli esimene kord, kus Komintern nii lähedale asus seksioonide sisemiste küsimuste lahendamisele. Ja tegelik elu näitab, et ka taktiliste küsimuste lahendamisel wõib rahwuswaheline keskkeht määratu suure eduga ja tagajärgedega tööd teha. Praegune seisukord selles kolmes suuremas seksioonis on wõrdlemisi hea. Hoolimata sotside kisast, et „Moskwa oma käskudega häwitab“ kommunistlikke parteisid, on kommunistlike parteide seisukord juhtnõõride ja näpunäidete järele paranenud. Järjelikult ei ole üleilmne kommunistiline partei mitte unistus, waid reaalne tõsiasi.

Mitte ühte küsimust ühegi maa sündmustest ei lähe Kominternil tähelepanemata mööda. Wiimastel aastatel on Komintern ikka rohkem muutumas tõeliseks üleilmse kommunistlike partei komiteeks, tegelikuks töö juhtijaks, juhatusteandjaks ja teenäitajaks. Näiteks: kaugel Mexikos on kodusõda, kindralid kisuwad omawahel, kuid Komintern arutab neid küsimusi, saadab Mexiko kommunistlikele parteile „juht-

nööre", kuidas kindralite sisisõda töörahwa wõitluse huwides kasutada. Eesti ilmariigi ministrid ja ajakirjanikud kõnelesid oma wabariigi algusel, et oleks Wenemaa kaugel, kusagil Aafrikas, siis ei süüdistaks kohalisi kommuniste keegi, et nad „Moskwa juhtnööride“ järel töötawad, waid nad (kommunistid) oleks „ideelised“ wõitlejad. Kuid siin — ülepiiri, „Moskwa juhtnöörid“ muudkui lendawad! Kommunistiline Internatsionaal ei tunne piirisid, tal ei ole kaugust olnud, mida poleks jõutud uurida. Kommunistid lähewad igale poole, kommunistide „juhtnöörid“ ulatawad igale poole ja neid kuulab igaüks. Selles seisab Kominterni tugewus.

Kümnendal aastapäewal olid Kommunistlisel Internatsionaalil järgmised sektsioonid:

1) Austraalia kompartei, 2) Austria, 3) Ameerika, 4) Argentiina, 5) Belgia, 6) Lääne-Walge-Wene, 7) Bulgaaria, 8) Brasiilia, 9) Daani, 10) Eesti, 11) Ekuadori sotsial. partei, 12) Greeka, 13) Hollandi, 14) Hispaania, 15) India, 16) Indoneesia, 17) Iiri Töölise Liit, 18) Itaalia, 19) Islandi, 20) Hiina, 21) Jaapani, 22) Kanada, 23) Kuuba,

24) Korea, 25) Kolumbia rewolutsiooniline sots. partei, 26) Leedu, 27) Läti, 28) Mexiko, 29) Norra, 30) Palestiina, 31) Paraguai, 32) Persia, 33) Poola, 34) Portugali, 35) Rumeenia, 36) Rootsi, 37) Prantsusmaa, 38) Soomemaa, 39) Siiria, 40) Saksamaa, 41) Schweitsi, 42) Tschehho-Slowaakia, 43) Tschilli, 44) Lõuna-Slaawia, 45) Suur-Britaania, 46) ÜK(e)P., 47) Uruguai, 48) Mongoolia, 49) Filippini, 50) Uus-Meremaa, 51) Egiptuse, 52) Ungari, 53) Türgimaa, 54) Lõuna-Aafrika, 55) Tanu - Tuwa rahvuslik rewoluts. partei.

Üleilmne Kommunistiline Partei on loodud. Ta keskkomitee asub rahwuswahelise rewolutsiooni südames — Moskwas. Tulewaste sündmuste, rewolutsiooniliste wõitluste wastuwõtmiseks proletariaadi ja kodanluse wahel on proletariaadi eelwägi agaralt oma ridu korraldanud. Sündmused, mille ulatust ega piiri ei jõua ette kujutada, wõiwad mõnigi kord meie read segamini lüüa, suuri kaotusi tuua, kuid kommunistliste parteide, Kommunistlise Internatsionaali organiseeritud juhtimise alt ei libise need sündmused. Tulewastes wõitlustes wõidab proletariaat Kominterni lipu all.

O. R.

Eestimaa kommunistiline partei Kommunistlise Internatsionaali sektsioonina

1905. aasta rewolutsiooni eelne ajajärk sünnitas Eestis esimesed sotsiaaldemokraatlikud organisatsioonid, mis rewolutsiooni tormis tugewaks kaswasid ja 1907. aasta weebruarikuul Terijõe konwerentsil (kongressil) ülemaailseks enamliseks organisatsiooniks ühinesid. Pärast seda, kui organisatsioon töölisliikumise tõusu ajal (1912-14) endale kindlamalt jalad oli alla wõtnud ja Eesti tööliklassi parema osa oma ümber koonandanud, kui ta imperialistlike sõja aastad läbi teinud, truuks jäädes rewolutsioonilisele sõjawastasele seisukohale, kui weebruari- ja oktoobrirewolutsiooni wõidurikkad wõidud, siis Eesti nõukogude-

wõimu ajajärk oli läbi elatud, — wõtab Eestimaa enamline organisatsioon endale Eestimaa kommunistlike partei nimetuse.

Sest mõnest reast on näha, et EKP mõnigi aasta enne Kominterni asutamist, Wenemaa enamlike partei osana, seda wõitlusteed sammus, mis wiimaks paratamata uue, tõelikult rewolutsioonilise rahwuswahelise töölisühenduse asutamisele wiis. Kommunistlise Internatsionaali asutamiskongressist wõtab ta juba wäljakujunenud parteina osa, mil selja taga kolm rewolutsiooni, proletariaadi diktatuuri juhtimine, werine kodusõda, illegaalse (põrandaaluse) wõitluse ajajärgud nii tsaaririigi san-

darmite kui „oma suguwendade“ nuhkide ajal.

Juba Wenemaa sotsiaaldemokraatlike tööliste (enamlaste) partei osana tuli Eestimaa organisatsioonil partei üldist wõitluskawa kohalistele oludele wastawaks teha. Tuletame meele maaprogrammi, mis 1907. aasta konwerentsil wastu wõeti ja mis edasi arenes 1917. aastal. Pärast seda kui rahwuswaheline kontrrewolutsioon Eesti härrasriigi kui „iseseiswa“ üksuse loob, kui enamlaste organisatsioon Kominterni sektsioonina tegutsema hakkab, tuleb paratamata terwe rida organisatsioonilisi ja programmilisi samme astuda partei wõitluswõime suurendamiseks ja üldse tema kohandamiseks muutunud olukorrale.

1920. aasta kongressil, mille partei juba Kominterni sektsioonina ära peab, wõetakse wastu põhikiri, mille alusel partei tänapäewani töötab. Põhikiri on partei organisatsiooni kondikawa. EKP põhikirja järele on partei algorganisatsioon — kollektiiv (wõi rakuke), mis on organiseeritud töökohas (wabrikus, tehases, sõjawäeosas jne). Selleaegne lühike põhikiri nõuab nüüd laiendamist ja täiendamist kümnekonna aasta kogemuste põhjal, ja mõni aeg tagasi töötaski keskkomitee uue põhikirja projekti wälja, et kongressile ette panna.

Samal 1920. a. kongressil wõtab partei wastu programmilised põhilaised, kus lühidalt partei eesmärk ja lähemad ülesanded kindlaks määratakse: partei koondab töörahwast wõitluseks nõukogudewõimu (proletariaadi diktatuuri) eest, et selle kättewõitmise korral Nõukogude-Wenemaaga (nüüdse Nõuk.-Liiduga) ühineda sotsialismi ehitamiseks.

Programmilised põhilaised wastawad selleaegsetele nõuetele ja kogemustele. Kuid järgnewad aastad seadsid terwe rea uusi küsimusi üles, mis kongresside ja keskkomitee pleenumite (täiskogude) resolutsioonides aegajalt otsustamist leidsid ja mille lõpulik kokkuwõtmine nüüd päewakorras seisab.

Maaküsimuses näiteks sünnib mõisade kodanlise natsionaliseerimise ja ärահakkimise tagajärjel sügaw muuda-

tus; tekkib endise suurpõllupidamisest iseloomustatud maa asemele wäikekodanline, taludest koosnew küla, kus ainult üksikud wähemad mõisad leiduwad; feodaalaja jäänused on kodanlise rewolutsiooni tagajärjel häwitatud jne. „Maareformi“ tagajärjel tõusewad talurahwaküsimuses partei ette uued ülesanded: tekkib näiteks asunikküde ja teiste riigimaade-rentnikküde küsimus, kõnelemata Eesti küla sotsiaalse (klassilise) koosseisu muutmisest. Tekkib tarwidus hinnata kogu Eesti majandust ta arenemise hoosihhi ja wäljawaadete seisukohalt, seda lähtekohaks wõttes rewolutsiooni arenemise hindamises.

Nii seisab praegu EKP ees ülesanne täielikum programm wälja töötada, kasutades kõiki kümne aasta wõitluskogemusi, mis on kokku wõetud nende kongresside otsustes ja kõige wiimaks — Kominterni programmis.

Aga kogemused ei ole tõesti wäiksed ka EKP-l, kõnelemata Kominterni ja ÜK(e)P hiiglaulatusega wõitlusest, mille saawutused kõigile sektsioonidele omaks saawad. Tuletame meele waid mõnda roobast EKP wõitlusteel.

Wõitlus tööliklassi ja üldse töörahwa hulgaliste organisatsioonide pärast, wõitlus juhtiwa koha pärast töörahwahulkade eesotsas käib läbi kogu EKP tegewusest selle 10 aasta wältel. Hoolimata kohutawast walgest terrorist läheb parteil korda — mitte üksnes töölisorganisatsioonid oma mõju alla wõtta, waid nad wahel, mil liikumislaine suurem, hulgalisteks teha üle kogü maa. Tuletame meele wõrdlemisi hulgalisi ühisusi 1919-24. aastal, mis pea wiimseni meie partei juhtimisel tõotasid, kuhu tööstustööliste enamus oli koondatud ja mis tiheda wõrguna kogu maad katsid. Isegi praegu, waatamata politseilisele toetusele, mis iseäranis suur on sotsidel pärast 1924. aasta ülestõusu, on tööstustööliste ühisused rewolutsiooniliste tööliste käes.

Organisatsioonide pärast käiwa wõitluse lahutamatu osana käis ühtaegu wahetpidamata ideoloogiline wõitlus, wõitlus rewolutsioonilise marksismileninismi eest, tõeliku internatsionalismi

eest sotside wõltsitud marksismi wastu, nende ja kodanluse pöörase marurahwusluse wastu. Propaganda ja kihutus, tuhanded koosolekud ja kirjutused, riigikogu kõnetool, „töölise keldri“ ja siis töölistmaja „klubi“ töötamine — kõik oli sihitud waenulise mõtteilma purustamiseks, ta tagasilöömiseks, kuna teadusliku kommunismi õpetus kõigi võimalikkude abinõudega proletariaati istutati. Erielseks sõjariistaks, nii organisatsioonide kui ilmawaate pärast käiwas wõitluses, oli ühise wäerinna taktika, mille abil sotsidele raskeid hoope jagati. Iseäranis selgesti tuli see nähtawale 1923. aasta omawalitsuste walimistel.

1924. aasta (1. detsembri) ülestõus jääb, hoolimata raskest lüüasaamisest, tähtsaks leheküljeks Eestimaa töörahwa klassiwoitluse ajaloo. Siin tahaksime ainult ühe asjaolu peale tähelpanu juhtida, mil mitte wäike tähtsus ei ole tulewates wõitlustes. Kogu ülestõusu organiseerimine ja siis — wäljaastumine kinnitas, et hea konspiratsioon (salajase töötamise wiisi) korral täitsa võimalik on wastasele ootamata hoopi anda. Aga sel on iseäranis tähtsus waenlase selja taga wõitlemise oludes. Tulewane sõda, mis samm-sammult lähemale rühub, mis kõiki kommunistlisi parteisid sunnib Nõukogude-Liidu kaitseks walwel olema, seab päwakorda partisaanwoitlused, wäljaastumised waenlase (kontrewolutsiooniliste, imperialistiliste) sõjawägede selja taga. Juba üksnes sellelt seisukohalt on iseäralise tähtsusega 1. detsembri ülestõus meile. Neid kogemusi peab iga parteiliige, iseäranis aga juhtiwad tegelased tundma, et neid Nõukogude-Liidu kallale kippujate selja taga täies ulatuses ära kasutada.

Wõitluse kõrwal, mida EKP pidi pidama kõiki laadi wastastega, tuli wõidelda partei ridade puhtuse eest, rewolutsioonilise marksismi-leninismi eest. Peab otsekohe tunnistama, et 10 aasta wältel Eestis, meie partei põrandaaluses organisatsioonis mingisuguseid poliitilisi lahkuminekuid pole olnud, kõnelemata juba fraktsioonidest wõi rühmadest, mille tekkimiseks kunagi põhjust polnud. Sellega on ka seletataw edu, mis parteil

oli töörahwa oma poole wõitmises. Aga täiesti ei puudunud lahkuminekud ja fraktsiooniline, rühmade woitlus siiski mitte; seda korraldasid teatawasti „wäljäärannanud“ kommunistid („emigrandid“), kes tööpoollest töötamist Eestis (põranda all) niisama wähe tundsid, kui tawaline kingsepp rauatreimist, kes raskest põrandaalusest tööst osa wõtta ei tahtnud, kes aga teda „juhtida“ soowisid. Sm. Palwadre ja teiste Eestist wäljaspool asuwate kommunistide „wastarind“ oli parempoolne rühmitus, mis meie parteid ultra-pahempoolsuses (äärmises pahempoolsuses) süüdistas, ilma et seks mingit põhjust oleks olnud. Kõige iseloomulikum sellele rühmitusele oli „talurahwa-kallak“. See grupp kommuniste pidas talurahwast rewolutsioonilises woitluses umbes ühewääriliseks proletariaadiga, töölikklassiga. Nõukogude-Liidu oludes jõudis ta seletuseni, et siin kaks klassi walitseb: töölikklass ja talurahwas (kuna aga siin tööpoollest on töölikklassi diktatuur, kes toetub talurahwa kehweste kihtide peale ja kelle liitlaseks on kesktalurahwas). Kuigi see sm. Palwadre seletus kahe klassi walitsemisest N.-Liidus lihtsalt poliitiline kirjaoskamatuse oli, ometi tunnistab see talurahwa ülehindamisest proletariaadi rewolutsioonis. Sealt tulid ka sm. Palwadre süüdistused EKP wastu, et meie partei talurahwaküsimuses trotskistlik olla, see on — talurahwa tähtsus rewolutsioonis alahindawat. Tööpoollest hindasid palwadrelased talurahwast liig kõrgelt, sellepärast näis neile, et partei talurahwast liig madalalt hindab.¹ Niisama tuli sm. Palwadre j. t. parempoolne kallak nähtawale 1. detsembri „hindamises“, mis tegelikult kujunēs Eesti töölikklassi sõjariistus woitluse ruwetamiseks ja ühise wäerinna loomiseks sotsidega ja kodanlusega.

Palwadre rühmal ei läinud korda põranda all mingit poolehoidu leida, kui mõni isesotslik haritlane wälja arwata,

¹ EKP seisukoht maa- ja talurahwaküsimuses on õige üksikasjaliselt käsitatud sm. Reeseni artiklis, mis ilmuma hakkas ajakirja „Pr. Rewolutsioon Eestis“ № 7.

kes kommünismi ja soitside wahel kõigub ning kuidagi enda „äramääramisega“ hakkama ei saa.

Niisama ebaõnnestus trotskistide katse (Salm, Rääkson, Paju ja mõni teine) EKP ridades pesa teha. Trotskistide katse piirdus üldse ainult mõne organisatsioonilise wõttega ja — nii imelik kui see paistab — Palwadre grupi „lendlehtede“ lewitamisega. Iga tahes oli trotskistide „töö“, nagu Palwadre grupi omagi, pöranda all ilma tagajärgedeta. —

10 aastat on EKP kõige raskemates, kõige keerulisemates tingimustes wõidelnud: kodusõda; siis „rahu aeg“, kus teatud töölisliikumise tõus oli (1923—24. a., ühtaegu Saksamaa rewolutsioonilise tõusuga; siis sõjariistus ülestõus ja pöörane rüüstamine, mis muidugi eestkätt partei ridade peale häwitawalt mõjus; sellejärel partei ja kogu tööliklassi ridade uus koondamine, mis täna-

päew edasi kestab. Selles wõitluses on meie partei esinenud kindlalt Kommünistilise Internatsionaali enamlike sektionina, olles alati walmis rewolutsioonilisse wõitlusse astuma, kui seda silmapilk nõuab.

Nüüd seisab kõigi andmete järgi üleilmisel tööliklassil ees uus wõitluste ajajärk, millele liikumise tõusu lained tööliklassi ikka kiiremalt lähemale kannawad. Kui Kominterni esimese aastakümme saawutuseks on NõukogudeLiidu tugewnemine, ta kiire käik sotsialismi poole, kuna kõigil teistel maadel ülestõusud kaotustega lõppesid, siis toob teine aastakümme kahtlemata terve rea wõidurikkaid sõjariistus wõitlusi kapitalistlike maade proletariaadile. EKP kohus on töötada, töötada ja ikka wäsimata töötada, et nende wõidurikaste proletarlaste hulgas siis oleks ka Eesti tööliklass.

J. A.

Kommünistilise Internatsionaali programm

Wastu wõetud VI kongressil 1. septembril 1928 Moskwas.

94 lehekülge.

Hind 50 kop.

Parteikoolile, tööliste-fakulteedile, II astme töökoolidele, õhtukoolidele ja poliitringidele

H. Pöögelmann

Klassiwõitluse ajalugu

Wenemaa ja Eesti töölisteliikumine 19. sajandist meeleajani.

Hind 1 rbl. 25 kop.

Tellimiseaadress: „КЮЛЬВАЯ“, Ленинград 31, ул. 3-го Июля № 48.

Parempoolne kallak Üleliidulises Kommunistlises (enamlaste) Parteis

Nõukogude-Liidu tööliklassi ja tema juhi — Üleliidulise Kommunistlise (enamlaste) Partei — ees on ta sündimisest saadik alati määratusuured raskused seisnud, mida tuli hiiglahjõupingutusega ära võita. Oktoobrirewolutsioonist saadik on need raskused veel kaswanud, kuna parteil tuli ja tuleb tööliklassi ja tema liitlast — talurahwast — juhtida sotsialismi ehitustöös, ühtaegu töölistriigist eemale tõrjudes kogu kapitalistliku maailma kontrrewolutsiooni. Just wiimne asjaolu, see on — olukord, kus imperialistlikud riigid ja nende käsikud Nõukogude-Liitu kõigilt poolt piirawad, teda iga silmapilk sõjalise kallaletungimisega ähwardawad, oma agente saadawad Nõukogude-Liidu majandusele kahju tegema, — see asjaolu raskendab iseäranis sotsialismi ehitamist.

Tsaristlikult Wenemaalt sai tööliklass pealegi wõrdlemisi wäikese päranduse kapitalismi arenemise mõttes. Sellest kapitalismist (tehastest, wabrikutest, kaewandustest, raudteedest jne) jätkus, et selle kapitalistlike arenemise tagajärjel wäljakaswanud tööliklass wõis asuda sotsialismi ehitamisele ühelainsal maal. Aga raskused olid ja on siiski määratusuured, kuna maa oma enamuses wäikekoodanlisi ollusi sisaldab: 25 miljoni talumajapidamist mõne miljoni töölise kõrwal — juba üksi see asjaolu nõuab parteilt ütlematasuurt kindlust, manööwerdamiskunsti ja leninistlikku paindumust, et wäikekoodanlise enamusega maal ometi tööliklassi diktatuuri alal hoida ja sotsialismi ehitamises edasi jõuda. Ning tööstuse arenemine ei tohi mitte tiusammul minna, waid „tarwis on kapitalistlikele maadele järele ja neist mööda jõuda“. Mispärast? Miks mitte oodata, kuni ka teistel maadel rewolutsioon läbi läheb, et alles siis kõige jõuga, enamarenenud maade abil, sotsialismi ehitamine täie hooga „käima panna“?

Üleilmne proletaarne rewolutsioon on paratamatu, ta tuleb niisama kindlalt kord, nagu okeanil waikse ilma järel torm warem ehk hiljem kätte jõuab. Ent päewa ja tundi ette ütelda on wõimata, mil rewolutsioon puhkeb. Sellepärast peab esimene töölisteriik üksipäinis, ilma teiste maade rewolutsioonide peale lootmata, ennast kaitsma. „Pahempoolsed“ kommunistid näiteks tahtsid Bresti rahu ajal (1918) „rewolutsioonilist sõda“ pidada Saksa imperialismi vastu, mitte aga temaga rahu teha: nemad panid oma lootuse Saksa rewolutsiooni peale. See „pahempoolsus“ oli naeruwääriline, sest polnud teada, mil Saksamaal rewolutsioon tuleb. Nagu nüüd teame, tuli Saksa rewolutsioon alles 1918. aasta sügisel, aga nõukogudewalitsus oleks seks ajaks ammu juba ära kägistatud olnud, kui aasta algul poleks rahu tehtud; pealegi ei wiinud Saksa rewolutsioon tööliklassi diktatuurini. Niisama ei tohi ka nõukogudewalitsus praegu arwata, et sõja korral teistel maadel tingimata kohe proletaarne rewolutsioon puhkeb ja niiviisi Nõukogude-Liidu kallaletungimisest päästab. Wastupidi, tarwis on just sellega arwestada, et sõja algul rewolutsioon wist mitte ei puhke, nii et töölisteriigil mõnda aega üksipäinis tuleb paljude riikide vastu wõidelda. Kui tõesti kohe sõja algul Lääne-Euroopas rewolutsioon puhkeks, oleks see ju wäga hea. Selle jaoks on kõigi kapitalistlike maade kommunistlised parteid kohustatud töötama, wõitlema. Aga pimedispidi selle peale loota oleks suur wiga, see wõiks Nõukogude-Liidu häwitamisega lõppeda.

Nii on tarwis Nõukogude-Liidul juba enese kaitsmiseks wäliste waenlaste vastu majandusliselt iseseiswaks saada, niisuguseks maaks, mil mitte tarwis pole kõige hädalisemaid asju

wälismaadelt sisse wedada, kuna sõja korral see sissewedu kapitalistlistelt maadelt täiesti ehk peaaegu täiesti lõpetada tuleb. Tarwis on niisugune tööstus luua, mis sõja ajal edukalt võimaldab kapitalistlikele sõjatehnikale tugewa proletarise riigi tehnikaga wastata. Siis, kui Nõukogude-Liidu tehnika ja kogu majandus tugew on, kui punane kaitsewägi maal, merel ja õhus waenlasele hambad hooga kurku lööb, siis tuleb ka proletarise rewolutsioon pekstasaanud kapitalistlistel maadel kiiremalt.

Kuid nõukogudemajanduse kiire arendamine on tarwilik ka siseolude pärast. Oktoobrirewolutsioon andis töölistele wabrikud ja suured majad; talurahwas sai endale mõisamaad. Sellepärast wõitiski rewolutsioon, sest tööline kaitses kapitalisti wastu oma wabrikuid, talurahwas — mõisnikkudelt ärawõetud maad. Kuid nüüd on tarwis, et kõik töötawad hulgad tõesti tunneksid, et nõukogudekord parem on kui ükski „demokraatia“, et töölisteriigis töörahwa heaolu tõesti niisugune on, et tema eest iga tööline ja töötaw talupoeg walmis on elu ja surma peale wõitlema.

Selleks on tarwis maa ära industrialiseerida, see on — ta tööstusmaaks teha, kus käetöö asemele astuwad masinad, kus saha asetab traktor, kus wankri aset täidab automobiil, kus õlilamp ka nüüdses kõige enam mahajäänud kolkas kaob ja tema asemele elekter tuleb jne. Ainult seesugune kõrge tehnika võimaldab tõeliku sotsialismi teostamise, võimaldab ühiskonna, kus töötamine kerge ja huwitaw on, kus inimene ikka enam wabaneb loodusejõudude „tujudest“, kus pole klasse, ja kus seega inimene enam teist inimest ei kurna. Täiesti arusaadaw, et siin oma maa kõrget tehnikat waja on, et siin kaupade sissewedamine kapitalistlistelt maadelt ei aita. Majandusline iseseiswus, Nõukogude-Liidu tööstusmaaks muutumine ei ole sellepärast mitte üksnes tähtis riigikaitse seisukohalt, waid ta on tingimata tarwilik eeldus sotsialismi ehitamiseks.

Industrialiseerimise asjus on töölisteriigil esimene ülesanne luua niisugused tehased, mis ehitawad tehaste ja wabri-

kute sisseseadeid, see on — walmistawad masinate-ehitamise masinaid. See liik nõndanimetatud raskest tööstusest on tarwilik selleks, et tõesti majandusliselt iseseiswaks riigiks saada, enam mitte wälisriikidest oleneda. Sest kui korda läheb omamaal niisugused ettewõtted luua, mis walmistawad kõiki masinaid kogu riigi tarbete jaoks, siis ei ripu Nõukoguderiik enam wälismaade tööstusest, millelt nüüd tuleb masinaid tellida.

Masinateehitamise tehaste kõrwal on tarwis suure kiirusega arendada kiwisõe, nahwta, rauamulla ja muude maapõuewaranduste tootmist, et tooresainet ja küttematerjali saada tehastele, raudteedele jne.

Samal ajal on tarwis põllumajanduses põhjalik ümberkorraldus läbi wiia. Oktoobrirewolutsiooni tagajärjel kadus suurpõllupidamine ära. Sündisid paljud miljonid uusi talumajapidamisi. Muidugi ei tähendanud see põllumajapidamise tehnika tõusu. Ennem oli asi wastupidi, kuna need eeskujulisemad mõisad, mida kapitalistlikult hariti, nüüd ära kadusid. Kuid rewolutsiooni tagajärjel, kurnajate ära kadumise tagajärjel sündis suur muudatus töörahwa, sealhulgas ka talurahwa elus paremuse poole; muuseas hakkas töörahwas paremini sööma, rohkem toiduaineid tarvitama, laialiste hulkade alatoitlus ja nälginine kadus ära. Nii kaswas kiirelt tarwidus suurema hulga wilja, karjakaswatuse- saaduste jne järele. Ühtaegu kaswab Nõukoguderiigi elanikkudearw suure kiirusega, nii et iga aasta oma üks-kaks miljoni uut „suud“ juure sigineb. Kõige selle tagajärg on see, et endisest põllumajanduse toodangust, millest tsari ajal osa wõis lahedalt wäljagi wedada, nüüd enam ei jätku kogu rahwa ülespidamiseks. Tarwis on põllumajandust kiirelt edasi arendada, et ta kaswawat toiduainetenõudmist suudaks rahuldada.

Kõige esimene abinõu selleks on — wiljasaagi tõstmine: masinatega ja üldse paremate tööriistadega maaharimine, reaskülw, parem seeme, kunstwäetis jne tuleb tarwitusele wõtta, et lähema 5 aasta wältel külwisaaki 30—40 protsendi

wõrra suurendada. Ühtaegu tuleb igawiisi toetada kehwemaid ja kesktalunikke nende majapidamises (toetus maaparanduseks, laenuid masinate ja teiste tööriistade ostmiseks, kehwemate talunikkuude täielik wabastamine maksudest jne).¹

Kuid arusaadawalt ei seisa kaugem tulewik mitte wäikemajapidamistes, ükskõik kui kõrgel nad ka tehniliselt wõrdlemisi oleksid. Wäikepõllupidamine ei wõimalda masinate tarwituselewõtmist täiel määral, ei wõimalda seda kulude kokkuhoidmist, mis on wõimalik suurmajapidamises. Suurte traktorite, rehepeksumasinate jne tarvitamine wäikemajapidamises on otstarbetu sellepärast, et masin end ära ei tasu. Partei ja kogu nõukogudewõim partei juhtimisel seadis juba aasta tagasi päwakorda talumajapidamiste kollektiwi-seerimise, see on — ühismajapidamisele ülemineku. Talunikud künnawad üheskoos oma maad traktoritega ära, külwawad koos nad täis ja jaotawad pärast saagi. Järgmised sammud on — ühine wiljasaagi müümine, ühisele kärjapidamisele minnek jne. Edasi sünnib wiimaks paratamata täielik ühismajapidamine. Talurahwas läheb seesugusele ühismajapidamisele muidugi täiesti wabatahtlikult, ilma ühegi sundimiseta. Ta näeb, et ühismajapidamine tulusam on, et tal siis õõdpäewad orjata ei tule, kuna masinatega töötamine kergem on. Nii siis ei ole siin mingit „kommunasse-ajamist“, waid wabatahtlik majapidamiste kollektiwi-seerimine (ühiswalmistuse, ühise majapidamise sisseseadmine).

Wiimasel ajal asus nõukogudewalitsus partei juhtnõõridel suurte nõukogudemõisade asutamisele. Kui Eesti kodanlised ja sotside solgitorud „mõisade tagasitulekust“ Nõuk.-Liidus karjuwad, siis on neil ainult niipalju õigust, et nõukoguderiigis mitte üksnes sotsialistlikke tehaseid ja wabrikuid ei ehitata, waid ka sotsialistlikke suur-

põllupidamisi asutatakse. Wõetakse tühjad, kasutamata maad, mida siin weel küllalt leidub, ja tehakse neist hiiglasuured „mõisad“ — mõnikord 50—60 tuhande hektari (tiinu) suuruses. Siin pannakse sajad traktorid tööle, siin wõetakse kõige kõrgem põllumajanduse tehnika (Ameerika ja Lääne-Euroopa eeskujul ja sealsete eriteadlaste abil) tarwitusele. Need „wiljwabrikud“ lõõwad oma suuruse poolest kõik sellesarnased üle kogu maailmas, sest ka Ameerikas pole suuruse poolest midagi niisugust leida. Need nõukogude wiljwabrikud saawad ühtlasi eeskujuks kogu talurahwale, näitawad, kuidas põllust kergemini suuremat saaki wõib saada, näitawad, kuidas orjus „oma maalapi kallal“ muutub wõrdlemisi mängimiseks traktori ja teiste masinate taga. Need suurmajapidamised annawad talurahwale omalt poolt abi (masinatega, parema seemnewiljaga, juhatustega kollektiwi-seerumise alal, jne), niiwiisi ühismajapidamist laialistesse hulkadesse istutades.

Nii wõitleb partei ja nõukogudewalitsus põllumajanduse saaduste hulga kiire suurendamise eest kolmel teel: isiklikkude (indiwiduaalsete) talumajapidamiste tõstmise teel, niikaua kui need majapidamised olemas on (ja neid on weel kaua aega), talumajapidamiste (wabatahtliku) kollektiwi-seerimise ja nõukogude suurmajapidamiste asutamise teel.

Ühtaegu rasketööstuse (metallitööstuse) kiire arendamisega ja põllumajanduse põhjaliku ümbermuutmisega käib wõitlus ka kaubanduses waheltsahkerdaja (erakaupleja) wastu: selle wõistleb riiklik ja kooperatiivne (tarwitajateühisuste) kaubandus surnuks, kuna ühiskondline kauba tarwitajatele kättemuretsemine ikka kiiremini laieneb ja ikka vähem tegewusepinda jätab nepmanile, wäikepoodnikule.

Majandusline erakapitalile pealetungimine nii linnas kui maal, terve majandusline pööre, mida aastaastalt läbi wiiakse, ja ikka kiiremal käigul, sünnitab kaswawat hulumist ja hammaste kiristamist kodanluse jäänuste ridades. Linnas püüab wastu panna „nepman“,

¹ Nõuk.-Liidus on üle 35 protsendi talumajapidamistest, nimelt kõik kehweamad majapidamised, maksudest wabastatud.

maal — külakurnaja, „kulak“, hallparun, see on — suurtalunik, kes sulase ja teenija ning kehvikute kurnamisest elab. Abiandmine keh Wadele ning keskmikkudele, nende kollektiiviseerimine, kõrgete maksude määramine külakurnajale ehk „kulakule“ — see tähendab külakurnaja tegewuse piiramist. „Kulak“ paneb kõigest jõust wastu — kuni kommunistide ja üldse edumeelsete talunikku mahaldamiseks, kuna ta neid kui nõukogudewalitsuse tegelasi õigusega oma tsariaegse heaolu häwitajateks peab. Täiesti arusaadaw, et majandusline rewolutsioon mahajäänud külas wõimalik pole ilma hõõrumisteta, ilma „kulakute“ wastupanekuta, ilma teatud klassiwoitlusega, mis wahel isegi mõne üksiku wastuhakkamise kuju wõib wõtta. Kommunistiline partei ei oleks oma nime wäärt, kui ta seda mitte ette ei näeks ja kui ta ilma niisuguste terawusteta, ilma teatud klassiwoitluse terawnemiseta loodaks sotsialismini jõuda. Arusaadaw, et nepman ja kulak (hallparun) sotsialismisse mitte „sisse ei kaswa“, et nad sotsialismile kõigest jõust saawad wastu panema, kuni neil jõudu jätkub; ja kuni nad lõppude-lõpuks hoopis wälja tõrjutakse.

Kõik see suur sotsialistlik ehitamine ei lähe ammugi mitte lihtsalt ja kergelt nagu nõiakepi wõngutamisel. Wastupidi, üks raskus käib siin teise järel. Tööstuse, nimelt rasketööstuse kiire arendamine nõuab suurt kulu, niisama ka põllumajanduse ümberkorraldamine. Samal ajal ei jätke küllalt riidet, jalanaõusid, ei ole küllalt elumaju (linnades). Kui nõukogudewalitsus päewast päewa elaks, ilma homse peale mõtlemiseta, oleks asi wast lihtsam: wõiks lasta wälismaalt rohkem esimesi tarbaineid (riidet jne) sisse wedada, hoolitseks eestkäit igapäewaste „elumõnususete“ eest. Aga see tähendaks waid ajutist seisukorra lahendust, pealegi ainult osalt, sest masinad, üldse kõrge tehnika jne saab ikka enam igapäiseks tarwiduseks kultuurimaal, kõnelemata sellest, et hulk esimesejärgu tarbeasjadest otsekohe rasketööstuse saadustest oleneb (talu-

rahwa ehitusmaterjal ja hulk muid tarbeasju, põllutööstused jne).

Siin on nõukogudewalitsusel ja kogu töörahwal praegusel silmapilgul tarwis pisut tagasihoidlikumalt ümber käia riidega, lahti ütelda mõnestki mõnususest, mitte tingimata suurepäralisi kortereid nõuda lähemal ajal, waid kõik jõud pöörata metallitööstuse ja iseäranis masinateehitamise tehaste ehitamisele, kogu maa industrialiseerimisele. Ükskord siis, kui maal on walitsemas kõrge tehnika, kui Nõukogude-Liit on saanud järele kapitalistilistele maadele ja neist mööda tormab, siis tuleb kõik muu kergelt: kõrge tehnika juures on wõimalik kõiksuguseid esimesi elunõudeid hõlpsasti rahuldada.

Igatahes nõuab niisugune industrialiseerimise poliitika, s.o. Nõukogude-Liidu tööstusmaaks muutmise poliitika suurt teadwust hulkadelt, suurt arusaamist, tulewiku õiget hindamist, ajutiste, tänapäewaste raskuste ärawõitmist wisaduse ja kindlusega. Muidugi ei ole see kõigis töörahwakihtides mitte ikka nii. Wäikekodanluse jäänused linnades (erakauplejad, töökodade pidajad) häaldawad „raske elu“ pärast, sest et kooperatiivid (ühistegelised ettevõtted) neid wälja suruwad; wäikekodanluse mõju awaldub osalt riigiteenijate, isegi osa tööliste seas. Maal püüab külakurnaja oma mõju alla kiskuda kesktalupoega, isegi kehvikut, ja wahel see tal enam ehk wähem õnnestubki. Hulk töölisi on maaga seotud, nad on pooltalupojad, kuna nad ise wabrikus töötawad, perekond aga maal talu peab. Need töölistes sattuwad oma arusaamatuses külakurnaja mõju alla, nad kannawad seda mõju ka teiste tööliste hulka. Nii awaldab wäikekodanline mõju end tööliklassi wähemteadliku osa juures nii linna kui maa wäikekodanluse kaudu.

Kogu aja on kommunistlikel parteil tulnud wäikekodanliste olluste mõju wastu wõidelda; nüüd, kus määratu suure ulatusega Wene küla hakatakse sotsialistiliseks majanduseks ümber korraldama, tuleb seda wõitlust weel suuremas ulatuses pidada. Partei on wõidu-

rikkalt edasi tunginud sellepärast, et ta ikka ühtne on olnud: üksmeelne arusaamine oma ülesannetest, raudne distsipliin — see on olnud võidu pant, ja ka praegu ei suuda kodanluse jäänused poolteise miljoni suurusele parteile vastu panna, kui niisugune ühtsus edasi kestab.

Kuid peab ütleva, et kodanliste olluste appikarjumine ja vastupanek nii linnas kui maal viimasel ajal ka parteiridade ühe osakese peale oma mõju avaldamata ei jäta. Iseenesest on see väga selge: kommunistiline partei ei ole mitte väljaspool makswaid olusid, ta seisab samati inimestest koos, kes kõike käiwat klassiwoitlust läbi elawad, kodanluse jäänuste vastupanemist näewad ja tunnawad. Enam kui „loomulik“, et parteis üks wõi teine liige wõib leiduda, kes nende kodanliste olluste kisa ja vastupaneku mõjul kabuhirmu sattub ja kogu parteiga ühist teed käia ei julge, kartes, et see tee hukatusse wiib.

Viimasel ajal ongi ühe wäikse osa kommunistide keskel niisugust kõrwalekaldumist partei teelt näha. Need parempoolsed leiawad, et industrialiseerimise käik liiaks kiire on, et enam tuleks siisi, üldse riidet, üldse rohkem „kerge“ tööstuse saadusi valmistada, et rahwast mitte nurisema panna, teda mitte nõukogudewõimuga waenujalule ajada.

Parempoolsed leiawad, et tuleks jõukatele talunikukudele, sealhulgas ka kulakule, rohkem järele anda, et ta wõiks enam oma majapidamist arendada ja seejä rohkem wilja müüa. Nad on kollektiivsete majapidamiste tulise toetamise wastu, nad on partei liini wastu, mis sihhib just nõukogude suurmajapidamiste asutamisele.

Nõukogude-Liidu kiire industrialiseerimise poliitika murrab nõukogudewõimu kaela! Tuleb järele anda hallparunile ja üldse „tugewale“ talupojale! — see on parempoolse kallaku hüüdsõna.

Parempoolisel kallakul ei ole ses asjas midagi ühist Lenini partei wõitlussihiga. Hallparun ja nepman ei too sotsialismi,

sellepärast tuleb neid nõukogude majapidamisest wälja juurida. Parempoolsed hirmusid ära, kui kapitalistlikkude olluste wäljajuurimine nõukoguderiigi majapidamisest tõsiselt peale hakkas. Seega ütlevad parempoolsed tegelikult sotsialismi ehitamisest lahti, hakkawad sotsialistliku ehitamise wastu wõitlema, teist waadet kuulutama, lootust pannes külakurnajale, kes sotsialismisse pidawat „sisse kaswama“.

Niisugune järelandmine kapitalistlikkudele ollustele wiiks warem ehk hiljem asja niikaugale, et kapitalism tõesti Nõukogude-Liidus wõidule pääseks, kapitalistlik kord ta g a s i t u l e k s. Niikaua kui 25 miljoni talumajapidamist ei ole kollektiiviseeritud, niikaua kui on olemas nepman ja linna wäikekodanlised kihid, niikaua on kapitalismil weel toetuspunktid, niikaua on tal weel aluspõhi Nõukogude-Liidus. Selle aluspõhja likwideerimine on esimese järgu tähtsusega ülesanne; kui parempoolsed seda hädaohtu ei näe ja tema wastu wõidelda ei taha, siis tähendab see, et neil leninistlikke silmi enam ei ole, et nad oma enamliku rewolutsioonilikkuse ja marksistliku arusaamise on kaotanud.

Peab tunnistama, et awalikul kujul parempoolne kallak nüüd peaaegu esimest korda ÜK(e)P ridades nähtawale tuleb. Siia maani oli siin tegemist peaaegu ainult „pahempoolsete“ wastarinnatamistega (näit. „pahempoolsed“ kommunistid — Buhaarin j. t. — Bresti rahu ajal, trotskistid jne). Selgelt ja warjamata olid parempoolsed awalused ja kallakud arukordsed, nagu näiteks Kamenewi seisukoht sõja ja rahu küsimuses 1917. a., iseäranis tema ja Sinowjewi eitaw seisukoht oktoobrirewolutsiooni ajal. Enamlise partei algatusel, eestwõttel ja juhtimisel pani tsaristliku Wenemaa tööliklass ühes talurahwaga ennenagematu rewolutsiooni toime; enamline partei oli rewolutsioonilikum kõige rewolutsioonilikumatest. Raske oli kellelgi end selle partei ridades parempoolsete ettepanekute apostlina näidata. Wastupidi, siin oli palju „loomulikum“, nii ütelda enam näo

järele, kangesti „pahempoolne“ olla neil, kes Lenini partei pealinniga nõus ei olnud. Nii peitis end iga wastasrind, iga kallak „pahempoolsete“, kangesti „rewolutsiooniliste“ hilpude warju.

Kapitalismi osaline stabiliseerumine üleilmnes ulatuses ja seega proletariaadi rewolutsiooni wiibimine kapitalistlistel maadel; kodanliste olluste meeletlik wastupanek Nõuk.-Liidus sotsialistlikele ehitamisele sünnitab mõningate kommunistide keskel parempoolseid waateid. Need kommunistid ei otsi, ei katsugi otsida endiste wastasrindlaste kombel väljapääsuteed „pahempoolsetest“, „üprisrewolutsioonilistest“ ettepanekutest. Nad otsiwad teed kokkuleppele kapitalistlike ollustega, eestkätt külakurnajaga ja üldse jõuka talurahwaga. Kas on tarwis pikemalt seletada, kui ebaõige see tee on, mis peab minema sotsialismi juure — külakurnaja ja jõuka taluniku toetusel? Enamline partei ei ole weel kunagi järelandmisi teinud omamaa (sisemaa) kodanlusele, olgu need linnakapitalistid wõi külakurnajad ehk mingid muud kapitalistlikud ollused N.-Liidus.¹

Nüüd on sotsialistline ehitamine niisugusele astmele jõudnud, kus kapitalistlikud ollused ikka kindlamalt ja suuremas ulatuses majanduslistest tegevusest välja tõrjutakse. Pärast kodu sõja lõppu oli majandus nõnda langenud, et iga wiljapuud, iga loomanahk, iga linapundar, iga riidenatuke wõi kast

naeli tähtis oli, waatamata sellele, kes selle walmistas, kas külakurnaja wõi kehwiik, tehaserentnik wõi riikline ettevõtte; walmistuse tõstmine kiirel käigul oli siis nõukogudewalitsuse päästmise küsimus, sest willetsus ja nälg ei tohtinud kauem edasi kesta. Nüüd on proletaarne riik seisukorras, kus kulaku wili, tehaserentniku walmistus ja era kaupleja wahemehe-osa enam rahuldada ei suuda. 1921-22. a. tõsteti majandust maksu mis maksab (muidugi eeldusega, et poliitiline wõim kindlalt proletariaadi käes seisab), nüüd on riikline, sotsialistline walmistus nõnda kaugele jõudnud, et ta wastolud erawalmistajaga ikka enam kaswawad ja kokkupõrgeteks muutuwad. Weel mõni aasta tagasi oli linnades erakaupmees tähtsaks lüliks kaupade tarwitajate kätte toimetamises, nüüd kaob ta tähtsus ikka enam. „Uue majanduspoliitika“ algul oli erawalmistajatel õige kindel arwamine, et neil suur tulewik ees seisab; nad arwasid nagu mõned Eesti kirjurgidki „Waba Maa“ ja „Päewalehe“ toimetusest, et nõukogudemaal kapitalism warsti tagasi on; ja seesuguse arwamise juures tegid nad tõõd korralikumalt kui nüüd. Külakurnaja ja üldse jõukas talupoeg nägi isiklike majapidamise väljawaateid kauge aja kestel. Ta parandas maad, suurendas külwipinda jne. Tehasekese rentnik wõi töökoja omanik arwestas ka oma pika elueaga ja seadis ennast tegewusse — mitte ainult tänaseks-homseks. Arusaadaw, et nii maakodanluse (rikkama taluniku) kui ka linnakodanluse waade asja peale nüüd hoopis teine on, kus sotsialistline suurmaapidamine peale suruma hakkab, kus kehwiik ja keskmine talupoeg ühismajapidamisele läheb, kus sotsialistlik tööstus ja ühistegewus igal pool peremees on ja kilomeetriteliste hüpetega edasi ruttab, oma teelt pisikesi erakauplusi, töökodasid ja kulakute talusid kõrwale tõrjudes. Kodanlistest ollustel ei ole, ei saagi enam mingit usku olla oma tulewikku. Nende wastupanek on jõuetu, meeletlik katse arenemist seisma panna. Igatahes ei ole neil seesuguses seisukorras enam

¹ Eksiarwamiste ärahoidmiseks tähendame, et „uus majanduspoliitika“ (nep), see on — wabakauplemise ja üldse teatud „eraalgatuse“ lubamine majanduslistel alal ei olnud mitte järelandmine kapitalistlikele ollustele, waid järelandmine keskmisele talupojale ning lihtsalt kodanluse jäänuste ära kasutamine walmistawate jõudude tõstmiseks. See täh., nõukogudewalitsus ei kartnud mitte kapitalistlike ollusi, neile järeleand, et neid oma poole meelitada, waid tal oli tarwis neid ollusi teatud tegewusse panna. Poliitilist wõimu on nõuk.-walitsusel ikka küllalt olnud, et kapitalistlike elementidega alati walmis saada. Siis oli tarwis eriti painduwat poliitikat, et klassiwaenlasi kõige laialisemas ulatuses majanduse tõstmise juure tegewusse tõmmata ja seega kaupade hulka suurendada — töörahwa tarwete rahuldamiseks.

ei algatus- ega tegutsemisewõimet, nagu mõni aasta tagasi.

Sellepärast on lühikese nägemisega poliitika see, kui keegi aastal 1929 samati tahab jõuka ja rikka talupoja ning linnakodanluse eraalgatuse ja erawalmistuse peale loota, nagu seda proletaarne riik tegi aastal 1921 ja järgnewatel aastatel. See oleks lootus majandusliselt surewate kihtide peale. Nende abi wõiks tähtis olla ainult siis, kui neile poliitilisest wõimust osa anda, nad walitsemisele lasta,¹ see aga oleks awalik samm kapitalismi tagasitoomisele. Teadagi ei tähenda see, et nõukogudewalitsus praegu administratiivses korras (sundmäärustega jne) lihtsalt kapitalistilisi ollusi kägistama hakkab. Ei, neid lastakse nüüdki tegutseda, aga muidugi ainult seni, ainult niiwõrra, kuiwõrra nad, täites kõik nõudmised maksude ja muude kohuste asjus, riiklise, sotsialistilise walmistusega ja kaubandusega ning ühistegewusega wõistelda jõuawad, kuiwõrra nad üldisele majanduslisele elule tarwilikud on.

Selle hädaohu mõttes, mida kujutab endas nii „pahempoolne“ kui parempoolne kallak Üleliidulises Kommunistlises Parteis proletaarne riigi tulewikule, on mõlemad kallakud lõppude-lõpuks ühtewiisi hädaohtlikud. Ka „pahempoolse“ wastasrinna wõidulepääsmine oleks lõppenud kapitalismi wõiduga Wenemaal. Näiteks, kui „pahempoolsete“ kommunistide ettepanek Bresti rahutegemise ajal läbi oleks läinud, see täh., kui nõukogudewalitsus oleks sõda Saksamaaga jätanud, oleks Saksamaa üsna kergesti kogu Wenemaa samati okupeerinud ja nõukogudewõimu likwideerinud, nagu ta seda tegi Eesti ja Lätiga. Oleks ÜK(e)P omaks wõtnud trotskistide poliitika, mis kesktalurahwast kui töölisklassi liitlast ei tun-

nista, waid teda kui töölisklassile wae-nulist ollust käsitab, siis oleks löhe tekkinud proletariaadi ja talurahwa põhi-hulkade wahel, mis oleks areneda wõinud kodusõjaks; seega oleks ka siit kapitalismi tagasituleku hädaoht ähwardanud.

Olles oma lõpulikkude tagajärgede poolest ühewäärilised, olles sisulikult mõlemad parempoolsed, on siiski „pahempoolse“ ja parempoolse kallaku wahel wahe. Oma lähemate nõudmiste poolst lähewad nad lahku. „Pahempoolsed“ tahawad kangesti „rewolutsioonilikud“ paista, parempoolsed kõnlewad enam ehk wähem awalikult järelandmisest kodanliste ollustele, suuremast „ettewaatusest“ sotsialismi ehitamisel jne. Parempoolse ja „pahempoolse“ kallaku

„wahe on see, et nende platwormid üksteisest lahku lähewad, et neil waatepunktid ja wõtted mitte ühesugused ei ole. Kui näit. parempoolsed ütlewad: „Ei ole tarwis ehitada Dneprostroid“¹, aga „pahempoolsed“, sellewastu, seletawad: „Mis ühest Dneprostroist saab, meile on iga aasta üks Dneprostrois tarwis!“ — siis peab tunnistama, et wahe muidugi on. Kui parempoolsed ütlewad: „Ära puutu kulakut, anna talle waba wõimalus areneda“, ja „pahempoolsed“, ümberpöördukt, wastawad: „Anna pihta — mitte üksnes kulakule waid ka kesktalupojale, sest tema on samasugune eraomanik nagu külakurnajagi“; siis peab tunnistama, et wahe siin nähtawasti on. Kui parempoolsed ütlewad: „Raskused on kätte jõudnud, kas pole aeg alla anda“, ja „pahempoolsed“, ümberpöördukt, wastawad: „Mida meile raskused tähendawad, aewastame raskuste peale, laseme täie auruga edasi!“ — siis peame tunnistama, et siin wahe on.“ (Stalini kõnest ÜK(e)P keskkomitee täiskogul 19. now. 1928.)

¹ Tuletame meele, et N.-Liidu külakurnajatel ja üldse kodanlistel (kapitalistlistel) kihtidel poliitilisi õigusi ei ole (nad ei wõta walimistest osa jne). Muidugi ei ole kõige parempoolsemadki kommunistid seisukohal, et neile walimisõigus tuleks anda, aga kapitalistlistele ollustele järelandmine seaks paratamata selle küsimuse päewakorda.

¹ Teatawasti on Dneprostrois hiiglasuur elektrijaam Dnepri jõel (Ukrainas), mis praegu ehitamisel ja mis selle raiooni ära elektrifitseerib.

Praegu on parempoolne häda- oht iseäranis kardetaw kogu maailmas, esiteks sellepärast, et „aheempoolsete“ sõnakõlksudega kõik kommunistlised parteid juba enam ehk vähem tuttawad on ja endid neist eksitada ei lase; teiseks, et praegu mitte otsekohe-rewolutsiooniline seisukord ei ole, waid kapitalismi osalise stabiliseerumise ajajärk, Saksamaal näit. peawad parempoolsed (eesotsas Brandleri ja Thalheimeriga) wõitlust Kominterni wastu, seletades ta poliitikat „äärniselt pahempoolseks“, mis ametiühisused ära lõhkuwat jne. Nad ei tunnista Kommunistlise Internatsionaali otsusi, nad läksid otsekohe Saksamaa kommunistlise partei otsuste wastu, nii et nad kommunistlisest parteist wälja heita tuli. Üleliidulise Komm. Partei parempoolsed teewad silmi Saksa parempoolsetele, kuna nad neid mitte hukka ei mõista. On kahtlemata olemas hädaoht, et parempoolsed ollused endid edaspidi rahwuswahelises ulatuses ühendada püüawad ehk vähemalt üksteisele katsuwad aitawat kätt ulatada. Iseäranis hädaohtlik on see, kui wägewa ÜK(e)P liikmed peaksid selle parempoolse bloki hulgas oma mõju awaldada katsuma.

Sellepärast peab iga kommunistiline partei walwel olema parempoolse häda- ohu wastu, mille juba Kommunistlise Internatsionaali VI kongress (läinud su-

wel) peahädaohuks tunnistas. Eriti tuleb meil, Eestis, seda hädaohtu tera- walt silmas pidada, sest et siin, wäike- kodanlisel maal, mis hiljuti rewolut- siooni lüüasaamise läbi elas, küllalt pinda on parempoolsetel.

Ühtaegu tuleb kõige terawamalt sil- mas pidada ja walgele tuua ka neid, kes kallakute wastu „leplikku meelt“ üles näitawad, kes kallakus mingit hädaohtu ei taha näha, kes kallakute wastu wõitlemist liialduseks ja asjatuks peawad, sellega tegelikult kallakut war- jates, kaitstes, ta arenemisele kaasa aidates. Nagu igasuguse kokkulepluse ja paindluse, nii peab enamlaste partei ka selle leppe- ja salliwuse seisukoha wastu kõige kindlamalt ja terawamalt wälja astuma ja kindlalt ning selgelt seisukohawõtmist nõudma, hukka mõis- tes poolikust ja salliwust kallakute asjus.

Wõttes Kommunistlise Internatsio- naali VI kongressi otsused endale juhti- waks tähiseks, terawalt silmas pidades ÜK(e)P kui Kominterni suurema ja tähtsama sektsiooni määratu enamuse üksmeelset wõitlust parempoolsete ja neid salliwate leplaste wastu, selgi- tades parempoolse hädaohtu kõigi parteiliigete ja komm. noorsoolaste kes- kel, hoiab EKP oma read õigel leninist- likul teel.

18. märtsil 1929.

J. Anwelt

J. ANWELT

„Meie lahkumineku“

ehk

EKP „mastasrinna“ aja- loolised unenäod

Eestimaa enamlaste partei arenemisest ja wõitlusest igasuguste
kallakutega parteis

135 lehekülge

Hind 50 kop.

Mister Trotski

Sest taewas on suurem rõõm ühe patuse pärast, kes ümber pöörab, kui 99 õige pärast. Piibel.

Mister (härra) Trotski, nagu nüüd väljamaa lehed waksapikuste tähtedega trükiwad — mr. Trotski on nüüd omale wabaduse saanud kirjutada, nagu süda kutsub. Kõige wihasemad töölisteklassi waenlased kapitalistilise ilma ajalehemetsas trükiwad mr. Trotski kirjutusi üksteise järel, üksteise wõidu; mõni neist on mr. Trotskilt korruga pooletosina wiisi artikleid walmis tellinud, et — teised ette ei jõuaks. Ja kõige silmapaistwal kohal ilmuwad need kirjutused, mitmekordsete waksapikuste pealkirjadega, piltidega ja muude wäljapaistwate ning ligitõmbawate reklaamiabinõudega warustatud.

Ja kõige selle eest maksetakse mr. Trotskile dollareid, palju dollareid, tuhandeid, kümneid tuhandeid dollareid... Ju seda kaupa seal — kapitalistide taludes — ikkagi niiwõrd hinnatakse. Nii on siis ometi kord sündinud see ime, millest ainult Johannese ilmutamise raamatus oleme lugenud ja mida harilikult keegi ei uskunud: on alanud see tuhandeaastane rahuriik siin halli päikse all, kus hundid on söönud ja lambad terwed, kus kapitalistid rõõmustawad ja — „rewolutsionäärid“ on rahuldatud; kus see kõigest kõige rewolutsioonilikum rewolutsionäär, mr. Trotski, saab wabalt kapitalismi purustada ja — kapitalistid kah millegipärast wäga rahuldatud on.

* * *

Mr. Trotski on teinud oma dialektilise arenemisingi ja on tagasi jõudnud oma lähtepunkti, kust ta tosina aasta eest enamlaste poole nihkuma hakkas. See lähtepunkt oli — wõitlus enamluse wastu, wõitlus sotsiaaldemokraatiliselt, wähemliselt seisukohalt. Mr. Trotski on sinna nüüd tagasi jõudnud, s.o. enamlusewastasele seisukohale, aga et see seisupunkt (sotsialistide näol) nüüd ise tüki maad edasi on nihkunud, siis peab ka mr. Trotski seisukoht nih-

kunud olema, nagu dialektika seadus seda nõuab.

Tõepoolest, tosin ja enam aastaid tagasi ei olnud mr. Trotski mitte sel arwamisel, nagu wõiks mõni tõeline rewolutsionäär just maailma wägewamates imperialistlikes ajalehtedes wabalt mõtteid awaldada ja pealegi krabisewate dollarikuhjade eest. Ei, niikaugel ei olnud Trotski (ilma misterita) siis weel mitte. Aga waheajal on mõndagi muutunud. Sotsjuudased on üle terve ilma kodanluste õuekoorteks astunud, nad seisawad ihu ja hingega kodanluse wõimu kaitsel, ja kuidas imperialistilised peremehed iganes nende krantside peale alla waatawad — ühes asjas on nende huwid kindlasti ühised: wõitluses neetud enamluse, rewolutsiooniliku töölisteklassi wastu. Ja kuna mr. Trotski just sellele lähtepunktile just tagasi on asunud, siis on arusaadaw see soe wastuwõte, mis talle mitte ainult terve ilma sotsjuudaste poolt, waid ka kodanluse ridadest osaks sai — siin ja selles küsimuses on kõigel kolmel, s.o. kodanlusel, sotsjuudastel ja „rewolutsionäär“ mr. Trotskil — ühine wäerind.

Muldugi, tosinawõrd aastaid tagasi oll ka kodanluse waade Trotskile pisut teistsugune. Siis oli Trotski kärnane lammas, kellele ruumi ei leidunud Kesk-Euroopa riikides, kes wälja aeti Pariisist ja üldse Prantsusmaalt, kellele luba ei antud Hispaaniaski elutseda, ja kelle kinni pidasid Inglise wõimud Halifaxis (Kanadas), kui ta peale weebuarirewolutsiooni New-Yorkist Euroopasse sõitis.

„New York Times“, „Herald“, „World“ ja teised imperialistilise poliitika pommimasinad ja kihwtikatlad oleksid Trotskit peast põrunuks pidanud, kui ta oma artikleid neile tuhandede dollarite eest oleks pakkuma läinud.

Nüüd — no mis on siis nüüd tõeliselt muutunud, wõi kes on siin nüüd teise mörda sattunud? Ja kuidas wõis see sündida?

* * *

Lugejad mäletavad ilma pikema ajaloolise tagasiwaatetagi, missugune seisukoht Trotskil enamlike, leninistlike seisukoha, sihi ja wõitlusewiisi wastu on olnud. Enamluse ajaloo lehekülgedel leidub kuni 1917. aastani alaliselt jälgi Trotskiga wõitlemisest, mis ajuti õige terawa kuju wõtab, nagu tuttawa „Augustikuu bloki“ puhul 1912. aastal, kus kogu wäheumus, seal hulgas ka Trotski, enamlaste wastu ühines.

1917. aasta rewolutsiooniwõitlus, kus enamlike mõju Kerenski walitsuse ajal silmanähtawalt kaswab, hulgad kaasa tõmbab, ja kus otsekohene otsustaw lahing käega katsutawalt läheneb, see wõitlus waldab ka Trotski ja ta ühineb enamlastega. Määratu wõimas wool, mis wõitmatul wäel edasi woogab, ei anna Trotskile wõimalust mingisugust omapärast sihtjoont üles seada. Siin oli ainult kaks wõimalust: kaasatõmata wõi — woolust wälja kukkuda.

Aga niipea kui woolu woogamine tasemaks jäi, otsekohe oli Trotski oma isesuguste arwamiste ja waadetega platsis, nagu seda juba 1918. a. algul Bresti rahu tegemise juures nägime. Kel oleks tänapäew weel kahtlust, et Trotski seisukoht seal mitte ainult wõidak ei olnud waid kahtlemata ka noorele nõukogude-wabariigile tuntawalt kahju tõi.

Järgnewad sõjaaastad nõudsid jälle äärmist jõupingutust, milles Trotski „omapärased“, kuigi nad siingi ei puudunud, ometi terawalt silma ei paistnud. Aga waewalt sai proletariaadi diktatuuri wõim ülesehituse tööle asuda, kui Trotski oma lahkuminekute waadete, oma igasuguste teooriatega platsis oli. Neid tasandas weel Lenin oma wõimsa käega. Ja ajutiseks oli jälle „rahu majas“, wähemalt wälispidi. Tõeliselt ei nihkunud Trotski aga karwawäärtki oma seisukohalt, wastupidi, iga uus päew wiis teda oma teed edasi, s.o. on partei leninistlikest teest kaugemale.

Trotski oli jälle leidnud selle oma tee, oli leidnud iseene, s.o. Trotski, kes ta oli olnud enne enamlaste juure tulekut — Trotski kui enamlike wastase.

Meie ei hakka siin kordama ega jälgima üksikuid samme sel arenemise- teel, mis Trotski parteist ikka kaugemale ja kaugemale wiisid. Mis kuju see eemalekaldumine kunagi iganes wõttis, ikka ja alati oli see tingitud, oli wälja kaswanud sellest põhjoneest, teljest, mille ümber Trotski lahkuminek enamlaste, s.o. Lenini seisukohast ja waadetest keerles. Ikka ja jälle wõis kinnitada, et nende kõrwalekaldumiste aluspõhjaks, allikaks on usupuudus proletariaadi rewolutsiooni wõidusse ühel maal, ilma teiste maade appitulekuta. Ikka ja jälle selgus, et selle kartuse, selle usupuuduse, wõidujulguse puuduse allikaks on wildak arusaamine, mitte-enamline, mitte-leniniline arusaamine proletarise rewolutsiooni kaitse- ja ehitamisejõududest. Trotski oli jäänud selles mõttes Trotskiks, mis ta olnud enne 1917. aastat — Trotskiks, kes nagu katekismuse salmi omale pähe oli tuupinud õpetuse, et talurahwas on wäikewalmistaja, ja kui wäikewalmistaja on ta wäikekodanlane ja kui wäikekodanlane peab ta olema proletarise rewolutsiooni wastane.

See waade, muutumata, kiwinenud, dogmaks kujunenud waade, et talurahwas ei wõi proletariaati aidata sotsialismi üles ehitada, see oli, mis Trotski juba ammu enne 1917. a. oli enamlastest lahku wiinud, ja see ajas ta tee ka nüüd eemale. Trotski ei suutnud aru saada, et ühiskonna üldise aluspinna muutumise, dialektiliselt sootuks uue-omanduse nähtuse tekkimisega kõik need nähtused, kõik need wahekorrad, mis endisest ühiskonnakorrad uute lähewad, oma iseloomu muutma peawad. Kapitalistlikes korras oli ja on kodanlus wõimul ja wiib wäikewalmistajate kihti oma huwide sihis edasi; proletariaadi diktatuuri juures on wõimul töölisteklass, ja siin juhib see taluraha arenemise käiku. Loomulik, et see kaks teed ühes sihis ei wõi minna. Kuid Trotski jäi oma dogma juure: talurahas kui erawalmistaja peab sotsialistlike ühiskonna ehitamise wastane olema ja — punkt. Ei mingit muud teed ega wõimalust. Ja see asja-

olu peab Wenemaal, kus talurahvas määratus enamuses, sotsialistlike ehitusetöö paratamata pankrotti wiima — kui teiste maade rewolutsiooniline proletariaat aegsasti appi ei tule.

* * *

Kommunistiline partei oli pikameelne, oli kannatlik ja püüdis kõrwalekaldujaid õigele teele tagasi tõmmata. Kuigi Trotski kallakute iseloom ja aluspõhi igal kõrwalekaldumisel küllalt selge oli, püüdis partei teda siiski parteis hoida, püüdis siiski ta kõrwalekaldumist parandada ja kõrwalekaldujat, kelle eksiteede iseloom küllalt selge oli, siiski mitte partei küljest maha lüüa.

Kes ei mäletaks kõiki neid lugematuid „läbirääkimisi“, kõiki neid partei juhtivate asutuste katseid „kokku leppida“, kuigi mingit kokkulepet Trotski lahkumise waatekohtadega olla ei võinud ega võigi. Püüti leida mingisugust alust, millel Trotski siiski oleks parteis edasi töötada võinud, millel võimalus oleks olnud teda õigele parteiteele tagasi juhtida.

Katsete tagajärg oli siiski wastupidine, iga waheaja järel tuli kõrwalekaldumine uuesti ja veel teravamal kujul nähtawale. Oli selge, et siin järjekindla arenemisega tegemist on. Kominterni täidesaatekomitee täiskogu oli sunnitud oma koosolekul 1925. a. tunnistama:

„Iseäranis hädaohtlik kõrwalekaldumine leninismist on trotskism — see omapärane vähemlus, mille „euroopalik“ paindlus ühineb „pahempoolsete käredate sõnakõlksudega“, mis tihtigi poliitilist passiivsust kinni katawad. Trotskism ei ole mitte harilik kallak vähemluse poole, see on kaua aasta leninismi vastu kestnud wõitluse süsteem; trotskism ei ole ka mitte ainult Wene nähtus, waid rahwuswaheline wool. Leninismi teostamine Kominternis tähendab trotskismi paljastamist kõigis parteides ja tema — kui woolu häwitamist.“

Mida kaugemale edasi, seda teravamaks läks Trotski ja tema kildkonna

wõitlus partei vastu. Ikka selgemini jõudis see wool oma lähtepunktile lähemale, awalikule otsustawale wõitlusele enamluse ja enamlaste partei vastu. Hakatakse pörandaalust organisatsiooni looma, wiiakse osa tegewust pöranda alla. Selle tagajärjel on partei keskkomitee oma täiskogu koosolekul 23. okt. 1927 sunnitud Trotskit ja Sinowjewit, kes waheajal Trotskiga ühinenud, partei keskkomiteest kõrwaldama. Partei oli sunnitud seda sammu astuma, kuna selgus, et Trotski mitte ainult ÜK(e)P vastu wõitlust ei pidanud, waid seda ka Kominternis tegi, selleks teiste maade komm. parteidest väljaheidatud isikutega ja rühmitustega sidet pidades ja nendega koos tegutsedes (Maslow, Ruth Fischer Saksa maal, Souvarine Prantsusmaal).

Otsustawa sammu astusid trotskistid oma näo paljastamises 7. now. 1927, Oktoobripühal, katsed tehes wastudemonstratsiooni toime panna, seega awalikult ennast nihästi parteile kui ka nõukogude-walitsusele vastu seades.

Arusaadaw, et partei siin samati otsustawa sammu pidi astuma ja astuski: partei XV kongressil heideti trotskistid parteist, mida nad lõhkuda ja häwitada püüdsid, välja.

See tõi kohe lagunemise trotskistide leiris, kus kaugelt suurem hulk parteist eemalesattunud inimesi aru hakkas saama, et nad wale teele olid juhitud. Üks teise järele hakkasid need tagasi tulema, oma eksitust tunnistades ja senisest eksiteest lahti üteldes. Nende tagasitulnute arw ulatab nüüd, nagu sm. Jaroslawski teatab, kaugelt üle tuhande.

Aga seegi osa, mis veel järele jäänud, on mitmet iserada laiali läinud, üksikute rühmakeste ja tegelaste arwamised ja waated grupi seisukoha ja edaspidise tegewuse ning üldise poliitilise wõitluse peale lähewad üksteisest kaugele lahku. Kuid mis neid kõiki ühendab, on trotskism, s.o. wihane wõitlus enamluse vastu, wõitlus, mis trotskistide pörandaaluses organisatsioonilise ettewalmistusi teeb — kodusõjaks enamlaste (kommunistilise) partei vastu.

Rida juhtnõõre, mis pörandaalustele rühmakestele antud, rida mõtteawaldusi juhtivate trotskistide suust ja sulest, samati Trotski enese hinnang nõukogudewalitsuse kohta näitawad päewaselgelt, et seal pöranda all, kus trotskistide rühmitused asuwad, kontrrewolutsioonilist wäljaastumist Nõukogudewõimu vastu hautakse. Küll ei ole see wäljaastumine weel lähemaks ajaks päewakorda seatud, kuid kui Trotski seletab, et nõukogudewalitsus „pahempidikeeratud kerenskiwalitsus“ on, kui teised ta kaaslased sellest kõnelewad, et praegune walitsus olewat nõukogudewõimu täiesti häwitunud ja olewat töölisteklassile waenulik; kui juure lisatakse, et on tarwis rahuliku mõjuawalduse abinõud lõpuni ära kasutada, — siis ei saa sellest teist töölisteklassile waenuliku „kerenskiwalitsuse“ vastu wõidelda . . . kuni „wõidurikka lõpuni“, s.o. kuni ta häwitamiseni.

* * *

Meie ütlesime eelpool, et Trotski nüüd sotsidega ja kodanlusega ühist wäerinda loob kommunistide, enamlaste vastu wõitlemiseks. Meie nägime, kuidas Trotski järk - järgult, samm - sammult sinnamaani arenes, oma waadete ja seisukoha paratamata sisemise loogika põhjal. Seda ühist wäerinda ei wäljenda mitte ainult mr. Trotski laiaulatuslised ja hästimakstud artiklid kapitalistlikes ajalehtedes, mis otsekohe suurkapitali käsutusel seisawad. Seda ei kinnita mitte ainult kõige ligem side nende ollustega, kes oma kontrrewolutsioonilise tegewuse pärast komm. parteidest ja Kominternist wälja on wisatud ja nüüd kodanluse meeleheaks ja kaastegewusel kõige wihasemat wõitlust peawad rewolutsioonilise töölisteliikumise purustamiseks. Meile kajab see ühise wäerinna hüüdsõna vastu kogu sellest hõiskest, millega Trotski terwes kodanlikes ajakirjanduses, samati kui sotsjuudastegi lehtedes vastu wõeti; meie näeme seda tegelikult selles sõnalises ja tegelikus kaitses, mis mr. Trotskile wäljamaa sotside ja kodanluse poolt osaks saab, ja mis tahtmatalt meile meele tuletab

piibli tähendamisesõna seitsinatsest ära kadunud pojast, kes oli jälle tagasi tulnud oma isamajasse, ja kelle auks nüüd tehti suur pidu ja tapeti kõige paremad nuumweised.

Kuid kodanluse rõõm on kahtlemata weelgi suurem kui piibli „isal“, sest mr. Trotski ei olnud kommunistidewastastelt wäerinnalt mitte ainult kadunud, ta oli palju hullemal teel — ta oli üks kõige silmapaistwamaist wõitlejaist kommunistide wäerinnal, keda tuhanded korrad punaseks Napoleoniks ülistati ja kelle ees mõnigi imperialistide sõjapealik wärises. See „langemine“ pidi tuhatkord suurem ja sügawam olema kui lihtne „kadumine“. Ja samati rõõm tagasituleku ja jälleleidmise üle.

Nõukogude-Liidu proletariaadi eelwägi ta kommunistlise partei näol on mr. Trotski kohta oma otsuse annud, laialised töölistehulgad, kelle kõrwu nüüd kostab kaja mr. Trotski ühisest wäerinnast töölisteklassi wihasemate waenlastega, saadawad talle oma armutu sõjakuulutuse, nagu igale äraandjale. Eesti proletariaat oskab seda töölisteklassi äraandmist küllalt wäeriselt hinnata, kui uut ankrut, millele Eesti kodanlus ja juudased oma wõitluse töölisteklassi vastu kinnitab.

Ainult ühte tuleb siinjuures weel meele tuletada: mr. Trotski tee ÜK(e)P-s algas — kallakuga, milles kaugeltki weel ette näha ei wõidud, et see kord — ja nagu näeme, mitte wäga pika aja järel — imperialismi sadamas lõpeb. Nii mõnigi wast arwas, et partei järsk ja teraw seisukohawõtmine selle kallaku vastu küllalt põhjendatud ei olnud, et ilmaasjata liig terawaks mindi. Nüüd wõiksime wastupidi ütelda — partei oleks ehk weel terawamalt küsimuse pidanud üles seadma, weel kindlamalt seda kallakut wälja juurima. Meie teame, et partei kõik tegi, mis wõimalik, et Trotskit parteis hoida, teda ühisele teele tagasi juhtida.

Nüüd on meil tegemist teise kallakuga, on tegemist samati inimestega, kes arwawad, et see hädaohtlik ei ole, et parteil liig terawalt selle vastu ei tarwitse wälja astuda. Mister Trotski teekäik

olgu hoiatuseks ja õpetuseks neile, kes vähemalgi määral leplikkust mõnesuguse kallaku vastu õigustavad. Iga kallak partei õigest sihist kõrwale tähendab parteist eemaldumise, partei vastu keeramise algust. Igas kallakus, iga kallaku sallimiseski peitub hädaoht mr. Trotski

teele sattuda. Sellepärast kõige teravam walwe, kõige suurem jõupingutus kallakute jaotamiseks, kõrwalteedele kaldunud seltsimeeste tagasitoomiseks, partei ridade kindlustamiseks!

Seda õpetab meile mr. Trotski saatus.

Sn.

Eestimaa kommunistiline partei ja talurahwas

(Lõpp)

Wõitlus talurahwa pärast proletaarse rewolutsiooni ajajärgul on kõigi maade kommunistlike parteide üks tähtsamaist põhiülesannetest. Sellepärast peab iga klassiteadlik kommunistiline tööline talurahwa hulgas tööd tegema, talurahwa kehwe kihtisid partei organisatsioonide ümber koondama, nende eluliste huwide eest wõitlema ja alalise järjekindla selgitustöö abil talurahwa kurnatud kihtidele teed näitama wabaneamiseks kodanluse ikkest.

Meie selgitustöö talurahwa hulgas ei wõi piirduda ainult meie lõpueesmärgi, meie programmiliste põhinõudmiste selgitamisega. Niisuguse selgitustöö kujuneks ühekülgseks kommunismi ideede korutamiseks talurahwa küsimusest, ta ei leiaks tarwilikku wastukaja talurahwa hulkades. Klassiwoitluse arendamiseks maal, talurahwa kehwide kihtide wabastamiseks kodanluse mõju alt, tuleb parteitöölistel, kihutustöö tegijatel, igal kommunistilise partei, kommunistilise noorsooühingu liikmel ja klassiteadlikul töölisel meie partei seisukohtade selgitamisel talurahwa seas seda tööd alata talurahwa elulistest küsimustest. Niisugusteks elulisteks küsimusteks on: maaküsimus, wõrandatud maade põlisele rendile wõi eraomanduseks andmine, tasumaksmine parunitele, kehwide asunikkude maade edasiandmine, asunikkude wõlad, rendimaade olukord, kõrge rendimaks, popsida küsimus, talurahwa maksud, põllumajandusline kriis, ikalduskahjud ja toetuse korraldamine

ikalduse all kannatanuile jne. Need on põhiküsimused. Peale nende põhiküsimuste on terve rida elu-olulisi küsimusi, mis talurahwast samuti huwitawad kui nende põhiküsimuste lahendamine. Partei liige maal ei täida oma kohust, kui ta neid küsimusi talurahwale meie partei otsuste kohaselt selgeks ei tee ja ära ei näita, kuidas talurahwa kehwad kihid oma seisukorda wõiksid paranda.

E.K.P. konwerents 1926. a. märkis täitsa õieti ära, et kodanlus maal wõitmatute raskustega on kokku põrganud; et kodanluse maapoliitika (maareformi teostamine, maa põlisele rendile andmine ja eraomanduseks müümine ühendes parunitele tasumaksimisega ning maareformi kulude sissenõudmisega) ühes põllumajanduse arendamise poliitikaga (Eesti „daniseerimine“, põllumajanduse laenuid jne) uued rängad koormatused talurahwale peale on pannud; et suurte agraarriikide põllumajandusesaaduste wõitlus põllumajandusesaaduste hindade langemise esile on kutsunud, mille tagajärjel põllumajandusline kesk- ja wäikewalmistus end ära ei tasu ja wõlgadesse langenud talude haamri alla minek suureneb ning talude käest äraandmine hoogu wõtab.

Konwerents tunnistas ka, et talurahwa kõrge maksukoorem ühes tööstuse kõrgete kaitsetollidega selles tööstuse ja pangakapitali kurnawa ämblikupoliitika abinõuks on, millega talurahwa laialised kihid werest tühjaks imetakse

ja keskmise ning kehwa talurahwa proletariseerimise protsessi kiirendatakse.

„Möödunud ajajärk kinnitab, et see seisukorra hindamine õige oli ning talurahwa olukord konverentsi otsustes äärmärgitud sihis areneb.“

Niisuguse hinnangu andis E. K. P. paar aastat hiljem.

„Praegu muutub talurahwa laialiste hulkade seisukord iga päewaga raskemaks (välja arvatud wast osa väikearwulisest suurtalunikude kihist), mida ka kodanlised majandusteadlased kinnitawad. Põllumajandus on astunud sügawasse kriisiajajärku, mis tingitud on: a) põllumajanduse tulususe langemisest, b) kõrgest alaliselt kaswawast maksukoormast, c) tõusikkodanluse jõhkrast kurnamisest: esiteks, kõrgete laenuprotsentide teel; teiseks, kaupmeeste kõrge spekulatiivse wahekasuga; kolmandaks, väljawaetawate põllumajandusesaaduste pealt kõrge waheltkasu wõtmisega eriti; neljandaks, üldisest willetsuse kaswamisest nii linnas kui maal, mis põllumajandusesaaduste müügiturgu kitsendab.“

Nii hindas põllumajanduse seisukorda E.K.P. 1928. aastal.

Partei ja kommunistlise noorsooühingu liigete ülesandeks on seda laialistele talurahwahulkadele ära seletada. Meie partei ei saa talurahwast muidu oma poole wõita ja oma juhtimise alla wõtta, kui ta talurahwale ei oska ära näidata, millest talurahwa kehwa ja keskkihide willetsusse langemine tingitud on, mis põhjustel talurahwas waeseks jääb, proletariseerub. Kuid ühes sellega peame oskama näidata talurahwale ka pääseteed sellest willetsusest, kuhu kodanlus teda wiinud ja edasi wiib. Silt selgub, kuiwõrd lähedalt ja lahutamata meie selgitustöö talurahwa hulkades seotud on talurahwa eluliste küsimuste selgitamisega, ta huwide eest wõitlemisega ja meie lõpueesmärkide propageerimisega. Kodanlus püüab seda selgitustööd kõigi abinõudega takistada ja tumestada. Museas püüab ta talurahwale näidata, et ta talurahwa huwisid kaitseb. Tõsi, kodanlus kaitseb osalt ka talurahwa huwisid, kuid ainult suur-

talunikude — hallparunite huwisid. Suurem osa talurahwast on kodanlusele „asumaaks“, mida kurnates kodanlus rikastub. Kodanluse käes on raha, pangad, tööstus ja kaubandus. Kodanluse käes on riigiparaat, mille kaudu talurahwalt maksusid sisse nõutakse ja talle kohustusi peale pannakse. Kodanlus teeb „õigust“, seadused, poliitikat. Talurahwas on waid ainult kohustekandja ja hääletamisemasin. Mispärast? Sellepärast et talurahwas, õigem tema kehwa ja keskkihid, ei suuda iseseiswat poliitikat ajada, ise oma huwisid kaitsta, sellepärast et nad on laialipillatud, elawad oma ette, pole organiseeritud. Kodanlus koondab talurahwast ainult niiwõrd, kuiwõrd see temale kasulik on. Ta organiseerib jõukaid talupoegi, kes omakorda kesk- ja kehwtalurahwast peawad koondama ja oma mõju alla wõtma. Hallparunid aga ei kaitse kesktalurahwa ja eriti kehwtalurahwa kasusid, ei riigikogus ega ka maakonna- ja wallawolikogus.

„Põllumajandusline kriis, põllumajandusesaaduste hindade langemine, samuti aasta-aastalt korduwad osalised ikaldused tegid talurahwale suuri kahjusid ja raskendasid ta seisukorda. Eriti raskeks muutus maaproletariaadile olukord toitlusolude halwenemise ja tööpalkade langemise tagajärjel.“

„Põllumajanduse kriisi tagajärjel süwenewad wastolud töötawa talurahwa ja kodanluse wahel, niisama ka kodanliste ja väikekodanliste parteide eneste wahel, kes mõju pärast talurahwahulkades ägedasti wõitlust peawad (näiteks asunikude ja tööerakonna juhtimise all seiswa E. T. K. ja põllumeestekogude „Estonia“ waheline wõitlus, kus wiimased esimesi põllumajanduslistest ühistegelitest asutustest püüawad välja tõrjuda, wõitlus agronoomilise abiandmise büroo pärast jne).“

„Oma mõju kindlustamiseks talurahwa hulkades on tõusikkodanlus sunnitud suurtalunikudele mitmesuguseid hõlbustusi ja soodustusi andma, nagu maaparandamise- ja teised sihtlaenuid, talurahwa naturaalkohustuste ärakaotamine (maanteede seadus, mis on just mõeldud

suurtalunikkude huwides ja mille tagajärjel wäike- ja kesktalurahwa maksukoorem paratamata märksa rohkem tõuseb, kui need talurahwakihid selle kohustuse kaotamisega wõidawad).

„Maa- ja linnakodanluse talurahwakurnamine on töötawate talurahwahulkade pahemale poole nihkumise esile kutsunud. Seda protsessi kiirendas iseäranis wiimaste aastate kestel kodanluse majanduspoliitika (töösturite ja äri-meeste tulumaksu alandamine, talurahwa tulumaksuosa kaswamine, tollide tõstmine, tasu kõrgendamise mõisnikkudele jne).

„Töötawa talurahwa pahemale poole nihkumine suurendas osalt asunikkuide ja riigirentnikkude liidu kui ka sotsialistide mõju talurahwa hulgas, kuid need wäikekodanlised erakonnad, nagu tööerakondki, ei ole suutelised iseseiswat talurahwapoliitikat ajama, mis töötawa talurahwa seisukorda parandaks ja ta wõitlusele wiiks kurnawa maa- ja linnakodanluse vastu. Nagu mitte kunagi enne, nii ei ole nad ka wiimastel aastatel mitte ühegi talurahwahulkade elulise nõudmise teostamise eest wälja astunud, isegi mitte parunitele tasumaksu küsimuses, mil laialiste hulkade kõige suurem poolehoid ja toetus kindlustatud oli.

„Praegusel silmapilgul tuleb äramärkida teatud pettumust, mis wäikekodanliste parteide poliitika talurahwa keska- ja kehwemates kihtides esile on kutsunud. Selle tagajärjel on pahempoolne wastasrind suurenenud ja E.K.P. mõju maal uuesti kaswama hakkanud.

„Meie partei peab seda pahemale poole nihkumist ära kasutama, et töörahwahulke kodanliste ja wäikekodanliste parteide (eriti sotside) mõju alt lahti kiskuda ja oma lipu alla koondada wõitluseks tööliste ja talurahwa walitsuse eest, selleks süstemaatiliselt selgitades kodanliste parteide tõelikku talurahwa-poliitikat (maareform, tasumaksu mine parunitele, maksud, laenuid jne), maaproletariaadi ja kehwema talurahwa nõudmiste ja üldse huwides eest wõitlemisel juhtiwat osa edendades, püüdes ka kesktalurahwa usaldust wõita, alati

ja õigel ajal meie wastaste manööwrid paljastades ja neile wastulööki andes, sealjuures wastaste tegelikule talurahwakillustamise taktikale linnaproletariaadi ja kõigi maa rõhutute ning kurnatute ühist wäerinda vastu seades.“

Selleks tunnistas Eestimaa Kommunistilise Partei keskkomitee täiskogu tarwilikuks:

1) Jätkata ja tugewamaks teha selgitustööd maal sõjahädaohu asjus, ära kasutada kõiki rahwuswahelisi kui ka seesmisi sündmusi, mis sõja ettewalmistamist N. Liidu vastu näitawad (suurriikide sõjalise ühise wäerinna loomise poliitika N. Liidu vastu, Eesti strateegiliste raudteede ehitamine jne).

2) Paljastada kaitsellitu kui kodanluse sõjariistus jõudu, mida organiseeritakse ja õpetatakse N. Liidu kallale tungimiseks ja oma töörahwa kägistamiseks, ning mis raske maksude lisakoormana töötawa rahwa õladel lasub.

3) Nõuda tegeliku laialise majanduslase läbikäimise loomist (kaubaleping) N. Liiduga, näidates et see tööpuudust pehmedaks, seega wiletsust wähendaks, põllumajandusesaaduste müügiturgu laiendaks ja wõimaluse annaks põllu- ja karjasaadusi N. Liitu eksporteerida.

4) Rohkem rõhku panna töötamisele Petseri ja Naroowa taguste waldade talurahwa ning Peipsi kalameeste hulgas, selgitades neile Eesti kodanluse rahwuslist poliitikat (wägiwaldne ümberrahwustamine siseministri salasummade kulul) ja nende rahwuslist enesemääramise õigust (kuni lahkulöömiseni Eestist).

5) Wõidelda maa- ja metsatöölise elamise- ja töötingimiste ning palgaolude parandamise eest.

6) Nõuda maa- ja metsatöölise ja töötatöölise riiklist kinnitamist õnnetuste, surma, wanaduse ja tööta oleku vastu.

7) Wõidelda selle eest: a) et maa-proletariaadi ja kehwemat talurahwast nii riigi kui ka omawalitsuse maksudest täiesti wabastada; b) et asunikkuide ja teiste riigimaade rentnikkude rendimaksu ärakaotada; c) et kesktalurahwa maksukoormat wähendada suurtalunikkude

maksude tõstmise arwel ja et asunikude, riigirentnikkude ja teiste väike- ja erapankade wõlgasid maha kustutada.

8) Wõitlust organiseerida selleks, et tasumaksmine parunitele seisma panna.

9) Mõisasüdamed, kirikumaad ja mõisatavalised suurtalud tuleb tasuta ära wõtta ja kasutamiseks anda endistele mõisatöölilistele ja teistele maatameestele, popsidele jne.

10) Asunikku, käsitöölise, popside jne eluaseme küsimus tuleb ära lahendada sel teel, et nende kasutada olev maa jääb neile tasuta tarwitada.

11) Rohkem tähelepanu pöörata wõitlusele kiriku vastu, tema kui kodanluse suurema propandisti ja agitaatori töörahwawaenulikkuse osa paljastades.

„Kõigi nende ülemalnimetatud ja teiste talurahwa eluliste küsimuste selgitamine maal peab partei ja kõigi tema juhtimise ning mõju all olewate organisatsioonide tähtsamaks ülesandeks olema. Mitte ainult iga parteiliige ja kommunistiline noor, waid iga rewolutsiooniline proletariid peab mõistma, et wõitlusest tööliste ja talurahwa walitsuse eest ei pea osa wõtma mitte üksnes linna- ja maaproletariaat, waid ka kehwmad talurahwakihid, ja et proletariaadi ülesanne on, kesktalurahwast klassiwoitluses, mis käib proletariaadi wahel ühelt poolt ja linnakodanluse ja hallparunite wahel teiselt poolt, wähe- malt erapooletuks teha, kõik jõud kokku wõttes, et teda osaltki proletariaadiga ühisesse wõitluswäerinda tõmmata. Kogu partei ja kõigi ta poolehoidjate kohus on iga abinõu, iga tee ära kasutada,

kuidas ka kõige kõrwalisematesse, kõige mahajäänud maanurkadesse tungida, et seal oma mõju ja juhtimist teostada. Siin tuleb peale partei ja kommunistilise noorsooühingu kollektiivide ära kasutada nii olewaid legaalseid maaproletariaadi ja talurahwa organisatsioone, kuid ka uute organisatsioonide loomist, linnaproletariaadi sidemeid maaga jne.“

Edasi tunnistatakse täiskogu tarwilikuks:

1) maa parteikollektiivide ja maakomiteede tegewuse tugewamakstegevisele suuremat rõhku panna;

2) igasuguste wastawate organisatsioonide ja wõimaluste ära kasutamist töötamiseks maatörahwa hulgas kõige laialisemas ulatuses;

3) rohkem rõhku panna talurahwa kirjanduse wäljaandmisele, silmas pidades ka Wene talurahwast piiriäärsetes maakondades;

4) enam tähelepanu pöörata ka töötamisele maa naisproletariidide ja töötawate talunaiste ja noorte keskel, tõmmata ka neid wõitlusesse tööliste ja talurahwa walitsuse eest;

5) enam tõmmata maaproletariaadi ja kehwmad talurahwa kihtisid ühistegewusse, tehes seal tugewaks nende mõju kompartei juhtimisega.

Kõige nende ülesannete eest wõitlemine on praegusel ajal partei ja komnoorsoo ühingu põhiülesanne. Wiiwitada ehk edasi lükata nende ülesannete selgitamist maatörahwale ei tohi, see oleks törahwa huwide kahjustamine.

Rewolutsiooniline törahwas Eestis asub kohe nende ülesannete lahendamisele.

Joh. Reesen

Reaktsiooniline idealism „puhta teaduse“ katte all

N.-Liidu Teaduste-Akadeemia, mis wiimaste walimiste kaudu wärsket werd juure sai, annab weelgi lahkelt ruumi ja töötamiswõimalust osa õpetlastele, kes ei suuda wõi ei taha aru saada, et töölisteklass wõidurikast teed sammutab ja uue ühiskonna ehitamisel änsam teaduse kaitsja ja edendaja wõib olla. See endisel tsaariajal orjaja waimuga läbi imbutud kiht õpetlasi sirutab üle tõkete ja traatädade

käe wälismaile, kuid mitte tööliste klassile, waid kodanlusele, wõtab omaks wiimase ideoloogia, nämmutab seda hambuta suus ja pakub siis seda purukodanlise raugailaga kihwtitud puid meie kaswawale noorsoole „puhta teaduse“ nime all.

Ajaloo alal on säärase „objektliiwse teaduse“ kandjaks prof. Petruschewski, wiimastel walimistel teaduste akadeemiasse pääsnud en-

dine radikaalne õpetlane. Mõeldunud aastal awaldas ta suurema raamatu keskaegse Euroopa üle. Raamat on warustatud eessõnaga, mida võib nimetada marksismi wastaseks manifestiks. Auwäärt professor annab seal tüki „puhast teadust“, mis käib järgmiselt: Ühiskonnateaduses walitseb kriis, senised alused wäärtused. Seda ümberhindamist professor aga oma peale ei wõta, targemad mehed, Saksa kodanlised idealistilised mõttetargad, Rückert ja Max Weber, on selle waewa ära käinud. Meie õpetlasel ei jää muud kui walmis tööwaewa wõtta ja üle piiriwahe mele õppiwale noorsoole kätte ulatada.

Petruschewski tõendab, et ühiskonnateaduses ei saa olla üldiseid seadusi wõi teooriaid. Nähtusi üldistawat teadust nimetab ta nomograafiaks. Ta leiab et üldistawa teaduse ja üksiku nähtuse wahel haigutab kuristik. Ajaloo nähtusi üldise seaduse alla wiia ei saa. Kui ei ole aga teooriat, siis puudub teadus. Ajalugu Petruschewski järele teadus olla ei saa.

Kui aga ajalugu koosneb määratu hulgest nähtustest, missuguseid neist peab siis ajaloolane teiste hulgest üles märkima? Selle peale wastab P. Rückerti sõnadega: neid fakte, millel kõigi poolt tunnustatud kultuuriwäärtus on. See „kõigi“ mõiste on üpris küsitaw, ja loomulikult jääb siin faktide kultuuriwäärtuse hindamine ajaloolase subjektiivseks asjaks. Seda tõendab P. isegi oma töö 22. leheküljel järgmiselt: Iõelst ilma ei wõi meie ära mõista. Meie wõime end ise ühte wõi teise wahekorda ilmaga seada ja sellele ilmale ühe wõi teise mõiste anda.

See wäide on pärit Kanti õpetusest, kes ütleb, et meie mõte ilmale seadused ette kirjutab. Ja professor tarwitab seda õigust. Ajaloo kirjutamiseks loob ta oma mõtte wabal wõlil „ideaalsed tüübid“, et fakte nende tüüpide raamidesse suruda. Need ideaalsed tüübid, mis pealegi Max Weberilt laenatud, on väljaspool aega ja ruumi. Ainsamad seadused, millele nad alluwad, on wormaalse loogika seadused. Ta isegi nimetab neid loogilisteks konstruktsioonideks, wõi mõtte utoopiateks, kusjuures kõige utoopilisem utoopia on loomulikult ühiskonnateadus.

¹ Проф. Петрушевский, „Очерки из экономической истории средневековой Европы“. Изд. 1928.

Siin on professoril sisemine wastuolu ja eklektism. Rückerti järele on ajalugu kordumatute nähtuste lõpmatu wool, mille hulgest kultuuriwäärtust omawaid nähtusi wälja noppida tuleb. Max Weberil on aga ideaalsed tüübid, mis peawad nähtusi üldistama, neid üksteisega siduma. Petruschewski järele peab ühiskonnateadus (mida ta alguses eitas) ühes puht ideograafilise indiwiduaalsete nähtuste kirjeldamisega looma üldised mõisted, mille abil ta töötada võib. Ta on sunnitud idealistilisse õpetusse tooma „sotsioloogilised kategooriad“, mis wõiwad läheneda isegi „sotsioloogilistele seadustele“. Kuristiku üle, mis üksiku nähtuse ja üldise seaduse wahel haigutab, wiskas prof. silla, kulgi see sild ta oma mõttesünnitus wõi utoopia on.

Marxi ideoloogiaga ei ole sel tööil mingit ühist. Marksismile on wõõras wulgaarne empirism, sest ta (marksism) ei kirjelda ainult muudatusi, waid püüab leida seadusi, mis nende kohta makswad on ka siis, kui neil muudatustel teatud worm on ja kui nad ühest wormist teise lähewad. Marx näitas teaduslikult, faktide uurimise põhjal, et teatud ühiskondlised wahekorrad paratamatult arenesid ja et faktid on arenemise mitmesugused astmed ja nende astmete uurimisel peab kindlaks tehtama nende järjekord ja omawaheline side. Marx ei kirjelda ainult konkreetseid fakte, ta analüseerib üksikuid nähtusi majandusteadusliste ja sotsioloogiliste abstraktsioonide abil (walmistusjõud, walmistuswahekorrad, klassid jne). Nende abil wlib Marx ajaloo nähtuse tüübi mõistele. Marx uurib konkreetset abstraktse filosoofia abil. Petruschewski ideaalsed tüübid ei põhjene aga konkreetsete nähtuste uurimisel, waid need on pärit idealismi wallast. Ideaalsete tüüpidega estnes Prudhon oma „Willetsuse mõteteaduses“, need purustas aga Marx häwitawa kriitikaga, kui ta ütleb, et neil pole tegeliku eluga mingit ühist, waid, wastupidi, Prudhon näeb tõstasjades oma abstraktsioonide kehastust. Need abstraktsioonid ise on aga wormelid, mis uinuwad wanajumala rüppes ilmaloomisest saadik. Marksism ei tunnista „igawesi seadusi“, mis kõlbaks igas kohas ja igal ajal, waid igal aegjargul on omad seadused. Üks ja sama nähtus võib mitmesugusel ajal ja mitmesugusel kohal alluda mitmesugustele seadustele.

Miks pöörab kodanlus tagasi idealismi, neokantismi juure?

Sellepärast, et marksistline, see on teadusline tööviis tooks esile niisugused ühiskonna arenemise seadused, mida kodanlus hullemini kardab kui kurat ristitähete.

Reaktsiooniliselt-idealiline pole prof. Petruschewskil mitte ainult raamatu eessõna, vaid ka järgnevad leheküljed. Käsitades wanu germaanlasi leiab professor, et neil alati maa kohta eraomanduse õigus olewat maksnud. Julius Cäsari tõendust, et nad ühiselt põldu harisid, seletab P. selkombel, et ühine põlluharimine oli tarwitusel ainult sõjakommunismi tagajärjel. Wanadel germaanlastel oli esimesel sajandil enne meie ajaarwamist sõjakommunism! Professor ignoreerib etnoloogia andmeid, ajaloolistest kõnelemata, kus teatud arenemisastmel maa ühine omandus on ja sugulas-rühmad ühiselt töötawad. Tal on aga waja näidata, et eraomandus maa peale ilma algusest saadik olemas on ja wiimse päewani kestab.

Silamaani teadsime kõik, et feodaalkord on isesugune majandusline ja sellest majandusest wälja kaswanud poliitiline kord, kus ülekaalus on naturaal majapidamine, keskwoim on nõrk ja suurmaaomanik on oma woimuwalusel maal jumal ja keiser. On olemas kaks klassi, suurmaaomanikust-feodaalhärrad ja talupojad. Esimestel on wägi ja woim, teistel töö ja kohused.

Prof. Petruschewski leiab aga asja sootuks teisiti olewat. Esiteks ei olewat feodaalkord sugugi majandusline olnud, waid puht poliitiline kord (lhk. 164). Riigiwoim oli see jõud, mis allutas kõik seisused, ühed pani ta orjama, teised sõdima ja kolmandad jumalat paluma. Riigiwoim andis — P. järele — mõisnikule kõik ta õigused ja mõisnik täitis talupoegi kurnates ainult riigiwalitsuse käsku. Kurnamist ka ei olnud, P. järele, feodaalkorras. Wähemalt inimesi mitte ei eksploateeritud, waid — maad! Nii et teadku igaüks, kes uurib Eestigi talurahwa ajalugu, et see hirmus orjus ja maksud, mida mõisnikud nõudsid, mitte talurahwa turjal ei lasunud, waid maapinda rõhus. Ka ei olnud Petruschewski arwates feodaalaeg kogunisti toore wägiwalla, nõrgemate orjastamise ja rusikaõiguse aeg, waid kord oli majas igalpool. Igal seisusel olid oma õigused ja kõik nad allusid riigiwoimule, kes kõikide eest ühtewiisi hoolt pidas (lhk. 70—71). Professori arwates olid mõisad tähtsad kultuurikandjad. Isegi seda et talurahwas mõisniku pärisorjaks tehti, tunnistas P. kultuuriteguriks.

Kahjuks ei ole prof. Petruschewski nimetanud, missuguste kultuuritegurite liiki ta kirikusambas ja mõisatalispiitsutamist arwab. Mõisnikud ise nimetawad seda „isalikuks kodukaswatuseks“. Feodaalkord oli P. arwates hea aeg, kus kõik seisused riigiwoimu kõrge kaitse all rahuliku kultuuriarenemise teed käisid.

Näib nagu ei töötaks prof. Petruschewski mitte Nõukogude-Liidus, kus feodalismi „kultuuri“ jäänustega niipalju waewa näha tuleb, waid kuu wõi mõne kaugema planeedi peal.

Kui P. arwates feodaalkorra nimelt riigiwoim löi, mitte majanduslistest wahekordadest wälja ei kaswanud, siis tekkib küsimus, missugune oli majandus feodalismi ajal. Sellele pühendab autor mitmed leheküljed ja leiab, et mõisa majapidamine feodaalajal kapitalistiline (lhk. 206) olewat olnud. Mis jaoks oli professoril waja kapitalismi karwupidi sinna tirida, kus teda olemaski ei olnud? Sellepärast muidugi, et kapitalism, kui ideaalne tüüp, tema tõenduse järele, igawene on, s.o. alguseta ja lõputa. Oli waja tõsiasi wassida ja näidata, et ühiskonna wormide wahetust ei olegi olnud, waid on igawesti olemas olnud eraomandus, kapitalism, riik ja linnad, millest siis loomulikult järgneb, et nad igawasti ka püsima jääwad.

Wõi ehk on professoril klassiwoitlusest feodaalkorras andmeid, kui seal kapitalism walitses? Ei, seda rõwedust seal ei olnud, vähemalt ainumatki korda ei nimeta P. sõna „klassiwoitus“, „klassiwastuolud“ wõi muud sellesarnast. Ainult ühes kohas kõneleb ta, et Inglismaal pärast katku 14. sajandil töölised liig suurt päewapalka nõudnud, ja kiidab heaks palgamaximumi seaduse.

Nõukogude-Liidu Teaduste-Akadeemia liige prof. Petruschewski ei tunnista ühiskonna arenemist, ei arenemise seadusi ega ajalugu üldse kui teadust. Subjektiivselt loob ta mõtteleenu abil ideaalsed tüübid, mis olewat igawesed. Need ideaalsed tüübid on riik, linn, eraomandus, kapitalism. Need olid, on ja jääwad igawesti. Rewolutsioonilise proletariaadi ideoloogia ja ühes sellega teaduse asemel walitseb töös reaktsiooniline idealism ja metafüüsika.

Mulle olgu selle töö ilmumine õpetuseks ja hoiatuseks, et proletariaat ka teaduse wäärinnal ei tohi oma ridu lõdwalda lasta. Töö ise on huwitaw lugeda sellepärast, et ta ühiskonna-filosoofias sama pakub, mis mõni moeleht Pariisist, s.o. kõige uuemat moodi kodanluse ajaloo-filosoofiast.

S. A—o.

